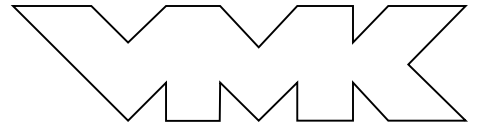

vijesti
muzealaca i
konzervatora
2019

vijesti muzealaca i konzervatora 2019

Impressum

Nakladnik:

Hrvatsko muzejsko društvo / Croatian Museum Association

Sjedište redakcije:

HMD, Rooseveltov trg 5, 10000 Zagreb

Kontakt: 091/2100909

E-mail: hmd@hrmud.hr

Za izdavača: Vlasta Krklec

Urednica: Vlasta Krklec

Redakcija: Sunčica Nagradić Habus, Vlasta Krklec

Korektura: Vlasta Krklec

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak: Art 73

Tisak: Tiskara Zelina d.o.o.

Naklada: 250 primjeraka

ISSN: 1331 - 2448

Zagreb, prosinac 2019.

Tisak časopisa financijski je podržao Gradski ured za kulturu Grada Zagreba.

Prvi broj Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske izašao je u Zagrebu travnja 1952. godine.

Fotografija na ovitku:

Posjetitelji u ovalnoj dvorani dvorca Oršić, Bistra (2019.), foto: Domagoj Sironić

Autori u ovom broju

dr.sc. Klementina Batina

viša stručna suradnica

Odsjek za etnologiju

Hrvatske akademije znanosti

i umjetnosti, Zagreb

Renata Brezinščak

muzejska pedagoginja savjetnica

Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb

Sanja Budić Leto, univ. mag. hist.

kustosica

Muzej triljskog kraja

Antonija Dejanović

kustosica, voditeljica Dokumentacijske službe

i Zbirke glazbenih instrumenata

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

Matej Gabrilo, univ. mag. hist.

kustos

Muzej Domovinskog rata u Splitu

mr.sc. Vlasta Krklec

muzejska savjetnica, predsjednica

Hrvatsko muzejsko društvo, Zagreb

Sladana Latinović

viša restauratorica

Arheološki muzej u Zagrebu

Mirjana Margetić

viša muzejska pedagoginja, kustosica

Etnografski muzej Istre / Museo etnografico dell'Istria

Ružica Marić, prof.

ravnateljica

Gradski muzej Vukovar

Sunčica Nagradić Habus

kustosica, tajnica

Hrvatsko muzejsko društvo, Zagreb

Mirta Pavić

viša konzervatorica-restauratorica

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Nikolina Rusac

kustosica

Etnografski muzej Istre / Museo etnografico dell'Istria

Maša Zamljačanec

muzejska pedagoginja, kustosica

Muzej grada Koprivnice

Sadržaj

Stručni prilozi

Matej Gabrilo i Sanja Budić Leto Izložba "Slava njima – slava svima, ki umiru slično njima!" – primjer suradnje između općeg i specijaliziranog muzeja	8
Antonija Dejanović Muzej dobrog zvuka vam predstavlja.... Dani europske baštine u Muzeju za umjetnost i obrt (18. listopada 2019.)	12
Klementina Batina Umjetnost i zabava na Danima europske baštine u Bistri (6. listopada 2019.)	16
Mirjana Margetić i Nikolina Rusac Dani rukotvorina – nova manifestacija za novu publiku	18
Renata Brezinščak Društvene mreže u muzejskoj djelatnosti	22

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva

Sunčica Nagradić-Habus	
Godišnje nagrade Hrvatskog muzejskog društva za 2018. godinu i Nagrada za životno djelo	32
Vlasta Krklec i Sunčica Nagradić Habus	
Noć muzeja 2019.	42
Maša Zamljačanec	
24. Edukativna muzejska akcija (Pre)hrana	46
Mirta Pavić i Slađana Latinović	
Osvrt na 11. Susrete sekcije restauratora i preparatora HMD-a	66
In memoriam	
dr.sc. VLADO HORVAT	70
ZDRAVKO DVOJKOVIĆ	74

Uvodna riječ

Drage čitateljice i čitatelji časopisa VMK,

U ovom broju za 2019. godinu prezentirano je nekoliko zanimljivih stručnih priloga, te godišnje aktivnosti Hrvatskog muzejskog društva.

U stručnim prilogima prezentirana je izložba "Slava njima – slava svima, ki umiru slično njima!", koja je primjer međumuzejske suradnje Muzeja triljskog kraja i Muzeja Domovinskog rata u Splitu, a organizirana je povodom obilježavanja 27. obljetnice okupacije grada Vukovara.

Antonija Dejanović i Klementina Batina napisale su osvrt na Dane europske baštine organizirane u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu i u dvorcu Oršić u Bistri, kao dobre primjere kako kulturnu baštinu približiti publici na zanimljiv i poseban način.

Mirjana Margetić i Nikolina Rusac predstavile su novu manifestaciju za novu publiku s bogatim stručno – edukativnim i interaktivnim sadržajima – "Dani rukotvorina" u Etnografskom muzeju Istre, održanih u rujnu 2019.

Renata Brezinščak govori o zanimljivoj temi društvenih mreža u muzejskoj djelatnosti, naglasivši fenomen društvenih mreža i njihovu važnost, te neophodnu primjenu u muzejima danas.

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva navodimo Godišnje nagrade HMD za 2018. godinu, te Nagradu za životno djelo, Noć muzeja 2019., 24. Edukativno-muzejsku akciju (Pre)hrana, te osvrt na 11. Susrete restauratora i preparatora HMD.

HMD je dodijelilo osam Godišnjih nagrada, te tri posebna priznanja za muzejska ostvarenja u 2018. go-

dini. Nagrada za životno djelo dodijeljena je Malini Zuccon Martić, muzejskoj pedagoginji – savjetnici u mirovini Muzeja za umjetnost i obrt.

Noć muzeja 2019. privukla je 250.000 posjetitelja na 230 lokacija u 120 gradova i općina, te se još jednom potvrdila kao jedna od najznačajnijih kulturnih manifestacija u Hrvatskoj.

Maša Zamljačanec, voditeljica 24. Edukativno-muzejske akcije pripremila je opsežno izvješće o akciji (Pre)hrana na temelju pristiglih informacija sudionika.

Mirta Pavić i Slađana Latinović pripremile su osvrt na 11. Susrete restauratora i preparatora HMD koji su održani u Lošinjskom muzeju uz brojne aktivnosti ove struke.

Sjećamo se dvoje zaslužnih muzealaca koji su nas napustili u protekloj godini: Vlade Horvata i Zdravka Dvojkovića, oboje vezanih za rad u Gradskom muzeju Vukovar.

Na kraju želimo zahvaliti Gradskom uredu za kulturu Grada Zagreba na kontinuiranoj financijskoj potpori za izdavanje našeg stručnog časopisa.

HMD se ovom prilikom najsrdanije zahvaljuje svima koji su svojim nesebičnim zalaganjem doprinjeli ostvarenju naših izdanja VMK do danas. Veliko hvala kolegici Lidi Roje Depolo na uspješnom uredništvu od 2009. do 2017. godine, te kolegici Silviji Brkić Midžić, urednici prošlogodišnjih VMK 2018.

Srdačno

Vlasta Krklec, predsjednica HMD

Matej Gabrilo i Sanja Budić Leto

**Izložba "Slava njima – slava svima, ki umiru slično njima!" –
primjer suradnje između općeg i specijaliziranog muzeja**

Antonija Dejanović

**Muzej dobrog zvuka vam predstavlja....
Dani europske baštine u Muzeju za umjetnost i obrt
(18. listopada 2019.)**

Klementina Batina

**Umjetnost i zabava na Danima europske baštine u Bistri
(6. listopada 2019.)**

Mirjana Margetić i Nikolina Rusac

Dani rukotvorina – nova manifestacija za novu publiku

Renata Brezinščak

Društvene mreže u muzejskoj djelatnosti

**Matej Gabrilo i
Sanja Budić Leto**

Izložba “Slava njima – slava svima, ki umiru slično njima!” – primjer suradnje između općeg i specijaliziranog muzeja

Izložba *Slava njima – slava svima, ki umiru slično njima!* otvorena je u Muzeju triljskog kraja 13. studenog 2018. godine povodom obilježavanja 27. obljetnice okupacije grada Vukovara. Izložba je produkt suradnje između Muzeja Domovinskog rata u Splitu i Muzeja triljskog kraja u Trilju, a ostvarena je uz pomoć nekolicine privatnih imatelja koji su posuđenom građom doprinijeli samom značaju izložbe, posvećene svim poginulim i nestalim braniteljima iz Domovinskog rata. Inspiracija za naziv izložbe pronađena je u djelima hrvatskog književnika, Antuna Nemčića (1813. – 1849.).

Izložbu se moglo razgledati do 30. listopada 2019., a većinski broj posjetitelja su činili učenici osmih razreda osnovne škole, što nedvojbeno svjedoči o njenoj edukativnoj vrijednosti.

Izložba *Slava njima – slava svima, ki umiru slično njima!* otvorena je u Muzeju triljskog kraja 13. studenog 2018. godine povodom obilježavanja 27. obljetnice okupacije grada Vukovara. Izložba je produkt suradnje između Muzeja Domovinskog rata u Splitu i Muzeja triljskog kraja u Trilju, a ostvarena je uz pomoć nekolicine privatnih imatelja koji su posuđenom građom doprinijeli samom značaju izložbe, posvećene svim poginulim i nestalim braniteljima iz Domovinskog rata. Inspiracija za naziv izložbe pronađena je u djelima hrvatskog književnika, Antuna Nemčića (1813. – 1849.).

Ideja o izložbi se razvila tijekom ljeta 2019. godine, budući da Muzej triljskog kraja od 2006. godine obilježava obljetnicu okupacije i pada Vukovara, a nedavno osnovani Muzej Domovinskog rata u Splitu ima bogatu i vrijednu građu vezanu uz problematiku, no ne i vlastiti izložbeni prostor.

Nakon ostvarenog inicijalnog kontakta između autora izložbe te osmišljene koncepcije, krenulo se sa selekcijom građe od privatnih imatelja. Izložba je sadržavala fotografije ratnog reportera Matka Biljaka iz Splita, te ratna odličja i dokumentaciju dvojice branitelja iz Sinja poginulih u obrani Vukovara, koju su velikodušno ustupile njihove obitelji. Izložba je bila postavljena u dvije cjeline; u izložbenom prostoru arheološke zbirke jedna vitrina je bila ispražnjena za potrebe ove izložbe, a izbor fotografija je bio raspoređen na dvanaest drvenih štafelaja. Izložene fotografije su snimljene u rujnu 1991. godine, kad je mladi ratni reporter, današnji službeni fotograf HNK u Splitu, uspio ući u opkoljeni Vukovar i dokumentirati ratne strahote i razaranja.

Vremenska lenta s >
tijekom okupacije
grada Vukovara

< Izložena fotografija s prikazom civila pored poružene arhitekture (M. Biljak)

< Izložena fotografija s prikazom poružene trgovine "Jugoplastike" u Vukovaru (M. Biljak)

Njegove su fotografije prepoznate u svjetskim okvirima i objavljujane su u svjetskim agencijama poput *Reuters-a* te časopisima i novinama poput *Time magazine*, *Der Spiegel*, *LA Times*, *Washington Post* i sl. Fotografije su prikazale sve strahote koje se 1991. godine moglo zateći u Vukovaru – od hrabrih i iscrpljenih branitelja grada, preko razrušene arhitekture do umornih i napaćenih civila.

Krunski dio izložbe činila su ratna odličja zapovjednika Sajmišta u Vukovaru Ivana Poljaka "Sokola" i branitelja Vukovara Andrije Alčića. Dvojica prijatelja iz djetinjstva su položila živote upravo na Sajmištu, a o njihovoj žrtvi su svjedočila odlikovanja Reda Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana, izložena u sklopu izložbe. Uz odlikovanja su bile izložene i pripadajuće isprave te rukom napisano pismo koje je dr. med. Vesna Bosanac 1993./1994. uputila obitelji poginulog Ivana Poljaka "Sokola" koje je iznimna rijetkost među građom vezanom uz Domovinski rat.

Audio-vizualna muzeografska pomagala su uključivala vremensku lentu s važnijim datumima okupacije Vukovara 1991. godine, audio snimku antologijske "Priče o gradu" reportera

Siniše Glavaševića i dokumentarni film ratnog snimatelja Petra Malbaše koji je u sklopu otvorenja emitiran na LCD televizoru, te se mogao pogledati sve do zatvaranja izložbe. Film je bio izrađen od izvornih i autentičnih video uradaka iz Domovinskog rata te onovremenih vijesti iz hrvatskih i stranih medija. Projicirao se u izložbenom prostoru Etnografske zbirke Muzeja triljskog kraja, koji se zbog nedostatka prostora koristi i za druge muzejske potrebe poput prezentacija, predavanja, povremenih izložbi i ostalog.

Uz izložbu je objavljen i deplijan koji potpisuju autori stručne i likovne koncepcije izložbe; Matej Gabrilo, vršitelj dužnosti ravnatelja Muzeja Domovinskog rata u Splitu i Sanja Budić Leto, ravnateljica Muzeja triljskog kraja.

^
Dodatna isprava uz Orden Zrinskog i Frankopana Andrije Alčića

Sažetak:

Izložba "Slava njima – slava svima, ki umiru slično njima!" nastala u suradnji općeg muzeja Muzeja triljskog kraja i specijaliziranog Muzeja Domovinskog rata u Splitu primjer je pozitivne prakse međumuzejske suradnje, kojom se dva po vrsti različita muzeja međusobno nadopunjuju. U sklopu izložbe organizirane povodom obilježavanja 27. obljetnice okupacije grada Vu-

kovara, izložene su poznatije i manje poznate fotografije ratnog reportera Matka Biljaka te po prvi put izložena ratna odličja i dokumentacija dvojice poginulih branitelja, a ujedno i prijatelja iz djetinjstva - zapovjednika Sajmišta u Vukovaru Ivana Poljaka "Sokola" i branitelja Andrije Alčića. Uz navedenu građu, u sklopu izložbe je prikazivan i dokumentarni film ratnog snimatelja Petra Malbaše.

< Deplijan izložbe

Podaci o izložbi:

Organizatori:

Muzej Domovinskog rata u Splitu i Muzej triljskog kraja

Autori stručne koncepcije izložbe:

Matej Gabrilo i Sanja Budić Leto

Autori likovnog postava:

Matej Gabrilo i Sanja Budić Leto

Autori deplijana:

Matej Gabrilo i Sanja Budić Leto

Opseg izložbe: 25 eksponata

Vrsta izložbe: povijesna, edukativna, tuzemna

Antonija Dejanović

Muzej dobrog zvuka vam predstavlja....

Dani europske baštine u Muzeju za umjetnost i obrt (18. listopada 2019.)

pozornosti svaka institucija koja se priključila manifestaciji mogla je iz širokog opsega teme

Muzej za umjetnost i obrt je kao *muzej dobrog zvuka* ove godine sudjelovao u manifestaciji Dani europske baštine odabравši za temu glazbu koja se kao inspirativno i kreativno umijeće vrlo dobro uklopila u zadanu temu. Pod kriticom *Umjetnost i zabava: baština u središtu*

odabrati područje koje je smatrala pogodnim za prikazivanje potencijala kulturne baštine te se na taj način približiti svojoj publici.¹

S obzirom da Muzej u svojem fundusu posjeduje zbirku starih glazbenih instrumenata koja nije dostupna javnosti, a jedna je od najznačajnijih zbirki ove vrste u muzejskim institucijama na području Republike Hrvatske, osmišljen je program koji je uključivao dvije vrste predavanja, virtualnu izložbu i glazbenu izvedbu klasičnog muzičkog djela kako bi se zbirka na primjeren način predstavila javnosti.

1/ Više o tome u: Ministarstvo kulture RH. 2019. Programska knjižica manifestacije Dani europske baštine 2019. godine: <https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/75x75/Dani%20EU%20obastine%202019%20obrosura.pdf> (pristupano: 2019-12-22)

Počeci stvaranja Zbirke sežu u tridesete godine 20. st., u vrijeme djelovanja ravnatelja Vladmira Tkalčića i tadašnjeg intenzivnog nadopunjavanja fundusa čitavog Muzeja za umjetnost i obrt, kako općenito s novim akvizicijama tako i s novim odjelima te zbirka. Početni fond zbirke prikupljen je otkupima i darovima pojedinaca iz zagrebačkog i hrvatskog kulturnog i glazbenog okružja. Gotovo usporedno s utemeljenjem muzejske zbirke, u trajnu pohranu Muzeja za umjetnost i obrt ulazi i Zbirka glazbenih instrumenata Hrvatskog glazbenog zavoda koja se zapravo od samog

početka promatra kao integralni dio same muzejske zbirke. Iako se u zbirci nalaze različiti instrumenti, najzastupljeniji su instrumenti koji pripadaju grupama kordofona i aerofona.

U najvažnije primjerke vrsnosti graditeljskih glazbenih majstora europskog i hrvatskog kruga koje Zbirka glazbenih instrumenata MUO čuva, svakako je (između svih glazbenih instrumenata) potrebno navesti fortepiano Giuseppea Barage, tafelklavir Franza Xavera Christopha, gitaru Johanna Georga Staufera te pozitiv iz kapele sv. Margarete iz Kapelšćaka (Međimurje).

Samo događanje bilo je koncipirano kao dvodijelno; u prvome segmentu kroz predavanje kustosice Zbirke glazbenih instrumenata MUO Antonije Dejanović predstavljena je već navedena Zbirka glazbenih instrumenata MUO i jedan od njezinih predmeta koji je ujedno bio i *highlight* čitave večeri – violina *pochette*².

Drugi segment manifestacije bio je također posvećen violini *pochette*, ali u kontekstu razvoja gudačkih instrumenata u 16., 17. i 18. stoljeću.

U pogledu violine *pochette* iz Zbirke glazbenih instrumenata MUO, potrebno je istaknuti kako je riječ je o gudačkom instrumentu

2/ *Pochette* (franc. džepić; eng. kit, njem. Tascengeige, tal. sordino), malena violina (čitava dugačka oko 30-40 cm), kojom su se služili plesni majstori u XVII i XVIII stoljeću. Postojala su dva različita tipa *pochette*: jedan u obliku smanjene violine s prilično dugim vratom, drugi duguljasta trupa bez uglova (*pochette bateau*). Instrument je imao 3-4 žice udešene često c1, g1, d2, a2 ili g1, d2, a2 ili a1, e2, h2.

Više o tome u: Muzička enciklopedija sv. 2, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1963., str. 413.

građenom od drveta (smrekovina, javorovina i ebanovina) i metala (4 žice), karakterističnih dimenzija.

Prema sačuvanim podacima iz inventara muzejskih predmeta, predana je u fundus Muzeja zamjenom s radioaparatom (krugovalnikom) tijekom 1941. godine. Iako je kupljena u Palermu, Sicilija, pretpostavlja se da je nje-mačke provenijencije.

Violina je izduženog, arhaičnog oblika s neznatno uleknutim srednjim dijelom i prema modernim razmjerima s ponešto nepravilno postavljenim "F" ključevima. Ova inačica *pochette* violine, što je prema naputku prof. Vaclava Humla pod tim nazivom zabilježena u muzejskom inventaru, prerađena je i prilagođena današnjoj upotrebi. Pretpostavlja se da je od izvorne violine iz 17. stoljeća, ostao samo trup, dok su puž, vrat i hvataljka nadomješteni najvjerojatnije u 18. stoljeću. U isto vrijeme violinu je popravio vrsni majstor koji je manjkavu gornju dasku (glasnjaču), upotpunio kod desnog "F" ključa i ispod nje podmetnuo puniju jelovu dasku. Za dijelove instrumenta kao što su skambić i kobilica pretpostavlja se da imaju noviju dataciju, trenutno nepoznatu.

Naglašavajući raznolikost u segmentima zbirke tijekom predavanja pokušalo se ukazati na promišljanje u sakupljačkoj politici muzejskih djelatnika koji su Zbirku vodili te popunjavali s predmetima donacijama i otkupima tijekom 20. i 21. stoljeća. Također, važan dio predavanja bio je posvećen konzervatorsko-restauratorskim postupcima koji se prema potrebi struke provode na glazbenim instrumentima, uz problematiziranje niza pitanja o njihovoj nužnosti pa čak i svrsishodnosti. Naime, upravo je glazbeni instrument i predmet iz Zbirke – violina *pochette* značajan egzemplar na kojem je moguće diskutirati o pitanjima kada, kako i zašto se na glazbenim instrumentima provode postupci konzervaci-

je i restauracije kao i u koju svrhu, što je sve bilo naznačeno putem održanog predavanja. Također, po prvi puta je Zbirka glazbenih instrumenata bila predstavljena digitalno. Kako je gotovo cjelokupna Zbirka (izuzev jednog predmeta) tijekom izrade koncepcije Stalnog postava Muzeja za umjetnost i obrt 1995. godine bila premještena u depo zbirke, glazbeni instrumenti nakon toga više nisu bili dostupni publici. Putem digitalne izložbe (izrada i IT podrška Petra Milovac, MUO) prezentirano je 10 izabranih glazbenih instrumenata opisanih i složenih kronološki, što je posjetiocima bilo dostupno za pregledavanje putem tablet računala.³

Drugi segment manifestacije bio je također posvećen violini *pochette*, međutim u posve drugačijem kontekstu: u kontekstu razvoja gudačkih instrumenata u 16., 17. i 18. stoljeću. Tematizirale su se razlike između barokne i suvremene violine i problematika povijesno obaviještene izvedbe dok su se demonstrirale violinističke tehnike i vrste gudala s obzirom na razlike između onih građenih u vrijeme baroka i gudala iz ranijih razdoblja. Također, u obzir su uzete i distinkcije u gradbi gudala od kraja 18. stoljeća pa nadalje. Ovaj segment manifestacije vodile su studentice na Odsjeku za muzikologiju Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu, Ana Maria Kos i Timna Bjažević pod mentorstvom doc. dr. sc. Ivana Čurkovića. Interaktivno izlaganje bilo je popraćeno nastupom Urbana Jermana, studenta violine na Odsjeku za gudačke instrumente i gitaru Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu u klasi prof. art. Anđelka Krpana.

Cjelokupno događanje je svojom dobrom posjećenošću ponovno pokazalo kako Muzeji osmišljavaju kvalitetne programe, sukladno čemu se jedino može zaključiti da je takav primjer dobre kulturne prakse potrebno nastaviti i u buduću.

3| Digitalna izložba dostupna je na mrežnim stranicama: <https://www.muo.hr/x/>.

Umjetnost i zabava na Danima europske baštine u Bistri (6. listopada 2019.)

Interpretatori
ispred dvorca Oršić,
Bistra (2019.),

foto:
Domagoj Sironić
▼

Ovogodišnja manifestacija Dana europske baštine postavila je zadanom temom Umjetnost i zabava: baština u središtu pozornosti fokus na kreativan potencijal kulturne baštine te na njezin doprinos razvoju suvremenog stvaralaštva. Svrha manifestacije bila je da se baštinski sadržaji na što zanimljiviji i pristupačniji način pokušaju približiti široj publici.¹ Središnje događanje Dana bilo je organizirano u Lepoglavi povodom 23. međunarodnog festivala čipke (13. do 15. rujna) te tijekom rujna i listopada u gradovima i mjestima diljem Hrvatske u kojima se održavao raznovrstan program vezan uz zadanu temu manifestacije.

Ove su se godine Dani europske baštine prvi puta održali u Bistri u organizaciji lokalne

udruge Ekomuzej Bistra koja je u suradnji s partnerima² za posjetitelje manifestacije priredila interpretativnu šetnju baroknim dvorcem Oršić, radionice baroknih salonskih i tradicijskih bistranskih plesova te prezentaciju tradicijskih znanja, običaja i stvaralaštva Bistre. Namjera organizatora bila je prvenstveno istaknuti povijesnu i umjetničku vrijednost zaštićenog baroknog svjetovno-sakralnog kompleksa koji zbog svoje sadašnje funkcije nije otvoren posjetiteljima,³ ali i na zanimljiv i zabavan način dočarati život vlasnika dvorca kroz stoljeća uključujući i njihovu povezanost s lokalnim stanovništvom kroz razne, i danas prisutne, legende i predaje. Ljetna rezidencija podmaršala grofa Krste II Oršića i njegove supruge, ugarske grofice Josipe Zichy sagrađena između 1770. i 1775. godine, vrhunsko je ostvarenje baroke arhitekture koju je nekada okruživao i raskošan (a danas zapušten)

- 1/ Usp.: Ministarstvo kulture RH. 2019. Programska knjižica manifestacije Dani europske baštine 2019. godine: uvod (str. 5), ur. D. Trupković.
- 2/ U organizaciju događanja uključili su se Specijalna bolnica za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra, Općina Bistra, Osnovna škola Bistra, Župa sv. Nikole biskupa – Bistra, Udruga Vuglenari Poljanica – Bistra, KUD Bistra, Udruga Etnoraj Sesvete i Umjetnički studio Respect (u suradnji s udrugom Plemička mladež iz Zaprešića).
- 3/ Korisnik dvorca je Specijalna bolnica za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra.

perivoj oblikovan u francuskom stilu. Iluzionistički zidni oslici svečane ovalne dvorane kao i koruš dvorske kapelice sv. Josipa u kojem se (u izuzetno lošem stanju i izvan uporabe) nalazi pozitiv iz 1780. godine slovenskog majstora A. Scholza, predstavljaju istaknut primjer baroknog i rokoko Gesamtkunstwerka.

Interpretativna šetnja je osmišljena na temelju iskustva aktivne prezentacije baštine putem doživljaja.⁴ Scenarij je uključio niz uloga (Dvorkinja, Dvorski meštar, Vučitel, Vučitelica, Bistranka, Vuglenar, grofica Josipa Oršić, grofovska svita, Mariedone Carion, Verglec majstor)⁵ i lokacija (perivoj, atrij dvorca, ovalna dvorana, dvorska kapela, unu-

trašnje dvorište). U dvorišnom prostoru je uz participaciju sudionika održana prezentacija baroknih salonskih i tradicijskih bistranskih plesova u izvedbi Plemićke mladeži i Kulturno-umjetničkog društva Bistra. Prezentacija tradicijskih (muških) znanja poput kovačkog zanata i umijeća izrade drvenog ugljena te tradicijskog (ženskog) stvaralaštva i umijeća izrade muškog i ženskog nakita izazvala je posebnu pozornost posjetitelja. Veliko zanimanje za ovo događanje (oko 200 posjetitelja!) potvrdilo je da postoji interes posjetitelja za baštinu koja se prezentira izvan muzejskog konteksta i koju predstavljaju lokalni baštinski aktivisti kao njezini nositelji.

< Posjetitelji u ovalnoj dvorani dvorca Oršić, Bistra (2019.),

foto:
Domagoj Sironić

4/ Autorica ovog teksta je scenarij interpretativne šetnje osmislila i realizirala u suradnji s članovima udruge (Linom Malek, Pericom Novoselom, Domagojem Sironićem, Verom Grgac, Baricom Špoljar, Stankom Špoljarem, Irenom Majzec) prema metodi CIG – Certified Interpretive Guide Course, edukacijom za certificiranog interpretacijskog vodiča iz programa Europske udruge za interpretaciju baštine – Interpret Europe).

5/ Lik grofice Oršić utjelovila je Lidija Gašpar (voditeljica Umjetničkog studija Respect i udruge Plemićka mladež iz Zaprešića) koja je skrojila i sašila baroknu i rokoko haljinu prema grofičinom portretu i modi sredine 18. stoljeća. Ostali likovi uprizoreni su na temelju više mjesečnog istraživanja arhivskih izvora i usmene predaje.

Mirjana Margetić i
Nikolina Rusac

Dani rukotvorina – nova manifestacija za novu publiku

Etnografski muzej Istre prije tri godine (2017.) pokrenuo je novu trodnevnu stručno-edukativnu manifestaciju "Dani rukotvorina". Glavna nit vodilja bila

je osmišljavanje novog interaktivnog sadržaja kojim bi se privukla nova muzejska publika, ali i produbila suradnja s lokalnom zajednicom. Za vrijeme održavanja manifestacije odabrana je prva polovica rujna. Jedan od razloga je taj što se u turističkoj sezoni domaćim i stranim posjetiteljima želi ponuditi dodatni sadržaj u muzeju. Nadalje, to je početak školske godine kada su učitelji i djeca manje opterećeni nas-

Plakat
manifestacije
▼

DANI RUKOTVORINA
RUKOTVORCI
GIORNATE DELLA
MANIFATTURA
I MANIFATTURIERI

12. – 14. rujna
12 – 14 settembre
2019

PAZINSKI KAŠTEL

ČETVREK, PETAK 10:00 – 12:00 17:00 – 19:00	GIOVEDÌ, VENERDÌ 10:00 – 12:00 17:00 – 19:00
SABOTA 10:00 – 13:00	SABATO 10:00 – 13:00

IZLOŽBA
Anan Batac – prikazi izra-
meda rukotvorine i umjetnosti

RADIONICE
vezanje, kukicanje, dekupaž,
pletanje košara, filcanje vune,
modeliranje

SAJAM RUKOTVORINA
u dvoritu Kasteła

MOETRA
Anan Batac – rappresentazione
dell'arte del manifatturiero di arte

LABORATORI
ricamo, uncinetto, decoupage,
lavorazione dei cerchi, della lana
e modellazione

FIERA DEI MANIFATTURI
nel giardino del Castello

Museo Etnografico dell'Istria
www.emi.it

Etnografski Muzej Istre
Museo Etnografico dell'Istria

ISTRA
SREDNJA ISTRA

tavnim sadržajem te se lakše uključe u muzejske aktivnosti. Manifestacija nudi programe za sve dobne skupine, stoga je i raspored održavanja tome prilagođen, odnosno prije i poslijepodne, te subotom.

Koncept, teme, publika

Manifestacija Dani rukotvorina zamišljena je s ciljem popularizacije tradicijskih rukotvorina, aktualiziranja baštine te sagledavanja iste u novom, suvremenom kontekstu uključujući njenu interpretaciju. Kako bi se što široj javnosti predstavio ovaj segment kulture Istre nužna je suradnja s lokalnom zajednicom čiji pripadnici su i dionici same te kulture.

Koncept i teme manifestacije, kao i realizaciju, osmislile su i provode autorice ovog teksta. Kako se sadržaji ne bi ponavljali iz godine u godinu odlučeno je da se tema/podtema manifestacije mijenja svake dvije godine. Prve dvije manifestacije imale su za podtemu materijale od kojih se rukotvorine izrađuju. Tada je naziv bio Dani rukotvorina – drvo, glina, tekstil, a ove 2019. i iduće 2020. godine naglasak se stavlja na izrađivače, te je naziv manifestacije Dani rukotvorina – rukotvorci.

Današnja tendencija i poimanje muzeja između ostalog je da su oni mjesta učenja, susreta i interakcije s posjetiteljima. Da bi to postigli, posjetiteljima dajemo mogućnost da kroz sudjelovanje na radionicama, predavanjima, izložbama ili pak na sajmu rukotvorina to i ostvare. Izložbe koje prate manifestaciju prikazuju građu iz fundusa, a tematski su vezane uz manifestaciju. Sajam rukotvorina pruža priliku rukotvorcima amaterima da pokažu svoje izrađevine, te na taj način potaknu i ostale na rad. Edukativna komponenta ostvaruje se kroz predavanja, a u najvećoj mjeri kroz radionice. One su prilagođene svim dobnim skupinama, a realiziraju se kroz suradnju s lokalnom zajednicom. Tako su primjerice članice Društva likovnih stvaratelja Pazin (koje su uglavnom umirovljenice) angažirane na radionama ručnog rada ili dekupaža. Zahvaljujući

< Otvorenje izložbe

< Rukotvorci svih generacija

tome stječemo i novu publiku. S jedne strane to su osobe treće životne dobi, koje uglavnom motivira angažman poznatih im voditelja na dolazak i uključivanje u radionice, ali i mlađe populacije, odnosno srednjoškolaca. Naime, iz dosadašnjeg iskustva u provođenju programa, upravo je ovu dobnu skupinu (od 14 do 18 godina) najteže motivirati za dolaske u muzej. Stoga je pokrenuta suradnja sa Školom primijenjenih umjetnosti i dizajna Pula, tekstilni smjer. Zahvaljujući angažmanu pojedinih profesora, učenici ove škole od početka održavanja Manifestacije sudjeluju bilo na radionicama veza, kukičanja ili tkanja.

^ Radionica veza

Osvrt na dosadašnje Dane rukotvorina

Tematska odrednica ovogodišnje, treće po redu manifestacije bili su rukotvorci odnosno nosioci vještina. Slijedom toga, osmišljena je izložba *Anton Tone Božac – Prikazi Istre između rukotvorstva i umjetnosti* posvećena samoukom narodnom umjetniku. Njegovi radovi u obliku drvenih figura prikazuju tradicijski život Istre kroz različite životne situacije poput pečenja kruha, druženja

u konobama, transporta ili radova u polju, dok se posebno ističu tematike ženskog svijeta, rudara i domaćih životinja. Muzej u fundusu čuva brojne autorove radove koji su djelom dvije muzejske zbirke – *Društvena i duhovna kultura i Suvenir, suvremena interpretacija tradicijske kulture*. Ovom je prilikom muzej odao poštovanje autoru u povodu pete obljetnice njegove smrti.

Pletenje >
košari

< Tkanje

Također, za vrijeme trajanja manifestacije mogle su se razgledati i makete istarskog voza rukotvorca Dalibora Vozile koje vjerno i detaljno prikazuju izgled zaprežnih kola – tradicijskog prijevoznog sredstva.

U prethodne dvije godine na manjim popratnim izložbama bila je izložena građa vezana uz tekstil i njegovu preradu. Tako su 2017. godine posjetitelji mogli vidjeti dio iz bogatog fundusa preslica, a 2018. godine tekstil ukrašen vezom (odjeća, posteljina, donje rublje).

Najveći je naglasak manifestacije stavljen na edukativni aspekt odnosno radionice putem kojih posjetitelji mogu od stručnih voditelja naučiti i upoznati se s raznim vještinama. U pravilu su to vještine vezane uz tradiciju Istre s naglaskom na određene materijale. U kontekstu tekstilnih rukotvorina provedene su radionice pletenja, vezenja, kukičanja i tkanja na tkalačkom stanu, od drva su se izrađivale žlice, kuhače i zdjele dok su se glinom izrađivali zemljani lončići tehnikom valjušaka i na lončarskom kolu. Također, provedena je i radionica veza na jajetu te dekupaža. Svake godine nezaobilazne su i radionice pletenja košara od *bekvi* (šibe vrbe) koje privuku najveći broj zainteresiranih.

U sklopu manifestacije održana su i stručna predavanja, poput onih *Dobrobiti radnih terapija* ili *Drvo u kućanstvu*.

Iskustva iz trogodišnjeg održavanja manifestacije više su nego pozitivna. Prema broju sudionika na radionicama, koje su uglavnom popunjene, potvrdila se važnost održavanja programa na kojima se mogu steći nova znanja i vještine. Posebno veseli što smo na jednom mjestu (primjerice radionice *dekupaž* tehnikom) imali sudionike od deset do šezdeset godina. Strani posjetitelji dobro reaguju na sajmeni dio manifestacije gdje se susreću s raznovrsnim rukotvorinama. Školske grupe posjećuju programe, a napose izložbe.

Kako bi saznali mišljenja posjetitelja o manifestaciji, što i kako od nje očekuju u budućnosti, nudili smo mogućnost ispunjavanja anketnog listića. Prema odgovorima glavni motiv dolaska bio je sudjelovanje na radionicama, dok se najviše traži rad s glinom i pletenje košara. Posjetitelji uglavnom dolaze iz Pazina i okolice, a prosječna dob je 30 do 35 godina. Manifestacija je ocijenjena vrlo visokim ocjenama.

Sve ovo nam je input da nastavimo i dalje s organizacijom ovakvih programa, ali i potvrda da atraktivne muzejske manifestacije doprinose stvaranju nove publike, koja se iznova vraća.

Društvene mreže u muzejskoj djelatnosti

Fenomen društvenih mreža

Život u 21. stoljeću nezamisliv je bez "pametnih" telefona prepunih različitim internetskih usluga, pogotovo onih koji se koriste za različite načine povezivanja, druženja, komuniciranja, i privatno i poslovno. Odatle i zbirni naziv za te usluge "društvene mreže". U stvari, to su internetski servisi koji su zbog svoje jednostavnosti rukovanja i dostupnosti postali popularni širim masama te tako postali i vrlo rašireni u upotrebi. Jedan od najkorištenijih usluga društvenih mreža svakako je e-mail. Društvene mreže postale su uslužne Internet stranice koje omogućuju stvaranje virtualne zajednice, a svojim korisnicima nude platformu za dijeljenje dnevnih aktivnosti, povezivanje u interesne grupe ili širenje kruga poznanstava. One povezuju ljude koji dijele iste ili slične interese i/ili aktivnosti bez obzira na kojem dijelu svijeta se nalaze. Društvene mreže predstavljaju besplatne Internet servise koje korisnicima omogućavaju stvaranje javnih ili polujavnih profila na temelju osobnih informacija, kreiranje liste kontakata, pregled osoba s kojima imaju vezu (pregled liste) i komunikaciju s njima. Korisnici mogu tako objavljivati i pregledavati sadržaje koji ih zanimaju.

Primarni cilj velikih društvenih mreža nije samo puko traženje i upoznavanje novih ljudi, već komunikacija s onima s kojima su korisnici i prije bili na neki način povezani. Iako društvene mreže implementiraju široku paletu tehničkih značajki, njihova osnova je vidljiv profil - jedinstvena stranica koja opisuje svakog korisnika. Vidljivost profila ovisi o samoj društvenoj mreži, ali i o želji korisnika s koliko se

informacija želi predstaviti drugima. Nakon pridruživanja društvenoj mreži, od korisnika se očekuje da pronađe druge korisnike, one s kojima dijeli iste ili slične interese, one s kojima želi biti povezan i dijeliti svoje aktivnosti. Naziv za takve odnose razlikuje se od jedne do druge društvene mreže, ali najčešće se koriste izrazi "prijatelj", "obožavatelj", "sljedbenik" ili samo "kontakt".

Društvene mreže međusobno se uvelike razlikuju po svojim karakteristikama. Neke su mreže dizajnirane prema etničkoj, vjerskoj, spolnoj orijentaciji ili već prema nekom drugom obilježju. Broj korisnika društvenih mreža raste svakim danom, a također raste i broj novonastalih mreža. Korištenje društvenih mreža, prema nekim anketama, postala je čovjekova primarna aktivnost, zauzimajući mu tako jednu od svakih pet minuta koju korisnici provedu na Internetu. Korisnici društvenih mreža broje se u desecima milijuna.

Dovoljno je pogledati oko sebe da bi se vidjelo kako su korisnici društvenih mreža najviše mladi u dobi od 15 do 24 godine, a slijede ih korisnici u dobi od 25 do 34 godine. Gledano prema dobnoj strukturi, moglo bi se reći da sa starošću opada interes za društvene mreže, no i to se mijenja pa je primijećen blagi porast korištenja društvenih mreža i kod pripadnika starije dobi. Tomu svakako pridonose i brojni informatički tečajevi koji se organiziraju upravo za stariju dob¹.

Popularnost društvene mreže mogu zahvaliti tomu što omogućuju korisnicima stvaranje mreže prijatelja (virtualne) te lako i brzo stjecanje novih prijatelja *online*. Milijuni ljudi kreiraju profile kako bi s mrežom dijelili svoje fotografije iz doma, restorana s putovanja, dnevne aktivnosti, video sadržaje te sve ostalo

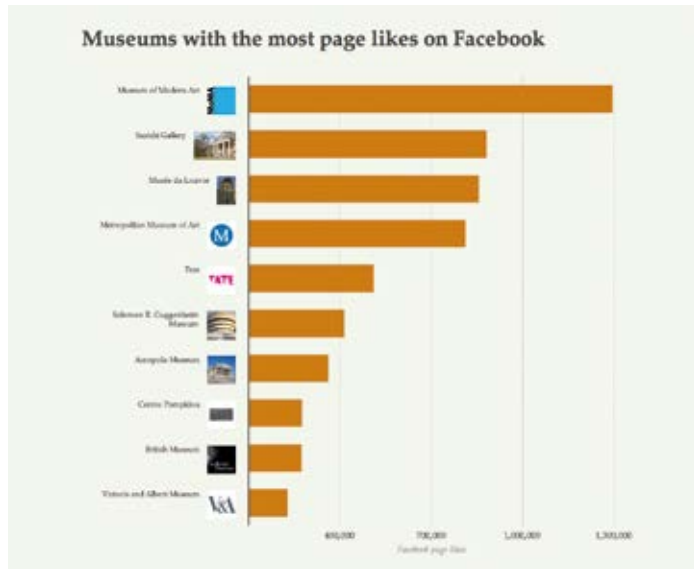
1/ Jedna od njih je i Otvorena računalna radionica, na čijem portalu Hrvoje Štrković u članku "Uspješno završen informatički tečaj za umirovljenike" izvještava kako su umirovljenici uspješno savladali besplatni tečaj o osnovama informatike i služenja internetom u organiziranoj radionici "Svi smo protiv", u okviru projekta "Internet i treća dob". http://www.orr.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=194:uspjeno-zavren-teaj ili npr. u Glasu Slavonije je objavljen članak kako je Udruga za starije Amadea organizirala radionicu o internetu u Domu umirovljenika u Đakovu, <http://www.glas-slavonije.hr/250998/4/Internet-radionica-za-starije> (4.11.2019.)

što i gdje rade. Raširenost upotrebe društvenih mreža s privatnog se proširila i na poslovno i to u tolikoj mjeri da svaka organizacija ili ustanova koja želi opstati na današnjem tržištu treba posjedovati i aktivno koristi svoj profil na najpopularnijim društvenim mrežama, pratiti i uvažavati prijedloge svojih korisnika (najčešće kupaca, dok u kulturnom sektoru su to posjetitelji kulturnih priredbi i događanja). Tako bi se, u stvari, moglo reći kako, danas umjesto nekadašnje izreke "ako nisi na televiziji, ne postojiš", vrijedi njena nova inačica "ako nisi na fejsu, ne postojiš". Zanemarivanje društvenih mreža i ostalih društvenih medija može dovesti organizaciju/ustanovu u nezavidan položaj u odnosu na konkurenciju. Stoga ne čudi kontinuirani rast korisnika društvenih mreža.

Usprkos nizu prednosti, pojava društvenih mreža ima i onu negativnu stranu koju često i ne želimo osvijestiti. Zato, kao i u svemu, i u korištenju društvenih mreža treba pronaći odgovarajuću ravnotežu.

Globalnost društvenog komuniciranja

Najpoznatije ujedno i najpopularnije društvene mreže u svijetu trenutno su *Facebook*, *You Tube*, *Twitter*, *WhatsApp*, *Instagram* itd. One se međusobno razlikuju po dobnoj strukturi korisnika kao i po stupnju korištenja u različitim zemljama. Živimo u dinamičnom svijetu, pa tako i status popularnosti pojedinih društvenih mreža raste ili pada. *Facebook* društvena mreža uvjerljivo je najpopularnija, mada i njoj polako pada popularnost, a sve više popularnost raste Instagramu. Među mlađom populacijom vrlo je popularan *You Tube*. Porast društvenih mreža kao i potreba prisutnosti na svima njima stvorila je novi oblik komuniciranja na društvenim mrežama, tzv. *multi-networking*. Time je omogućeno da korisnici budu aktivni na nekoliko mreža te stvaraju još veći broj prijatelja, kontakata, sljedbenika itd. Uspješnost društvene mreže ovisi o više faktora, ali najvažniji je broj ko-

^ Svjetski muzeji s najviše lajkova na Facebook-u
<https://www.intk.com/en/ideas/are-social-networks-driving-traffic-to-museum-websites>
 (preuzeto 17.12.2019.)

risnika. Koliko neka mreža ima korisnika vidljivo je, u stvari, po aktivnim profilima, a ne toliko po samom broju korisnika mreže. S rastom korisnika raste i mogućnost uspjeha. Primjerice, uspjeh društvene mreže *LinkedIn* pokazuje kako nisu samo mreže sa zabavnim sadržajem te koje privlače korisnike, već da globalnu popularnost mogu postići i specijalizirane društvene mreže, kao što je ova, prva i jedina poslovna društvena mreža namijenjena poslovnom umrežavanju potencijalnih poslodavaca sa zaposlenicima. Ukoliko društvena mreža ne okuplja velik broj korisnika i ne širi se, ona ne privlači nove posjetitelje pa gubi i one već prisutne (postojeće). To se dogodilo Skype-u čija upotreba opada jer video pozive, koji su ovoj mreži donijeli u početku veliku popularnost kao jedinog mreži s mogućnošću video komunikacije, sada imaju gotovo sve mreže.

Primjena društvenih mreža u muzejskoj djelatnosti

U suštini muzejskog poslanja je komunikacija. Muzeji komuniciraju s publikom nastojeći tako formirati određeni stav, ali i promovirati svoju djelatnost, misiju (npr. izložbu, radionicu, manifestaciju, ali i zaštitu prirode i sl.). U Hrvatskoj je danas, prema Registru MDC-a, 305 muzeja. Prema dostupnim podacima, 89% hrvatskih muzeja ima pristup internetu, odnosno ima e-mail, ali još uvijek čak 11% naših muzeja nema internetski pristup, odnosno e-mail. Web stranice ima gotovo 89% muzeja. No, zanimljivo je da ipak gotovo 11% muzeja nema mrežne stranice². Mnogi muzeji imaju svoje profile koje koriste za objavu i promociju različitih sadržaja. U Hrvatskoj su najpopularnije mreže *Facebook*, *You tube*, pa *Instagram*, *WhatsApp*, *Twitter* itd.³ Muzeji najviše koriste *Facebook*, a tek poneki još uz tu mrežu koriste i *Twitter* i *Instagram*.

Komunikacija na društvenim mrežama zanimljiva je jer dolazi i od svakodnevnih posjetitelja koji dijele sadržaj o muzeju, iznose svoja mišljenja i iskustva o viđenom, šalju fotografije snimljene tijekom posjeta muzeju sa ili bez komentara. Agencija za digitalno poslovanje "Jasno i glasno"⁴ napravila je 2012-te istraživanje koje je pokazalo da je Tehnički muzej bio najaktivniji hrvatski muzej na društvenim mrežama. Naime, taj je muzej onda imao gotovo četiri tisuće fanova koje su obaviještavali o programima stručno, zabavno i edukativno. Osim toga tim su medijem davali

i informacije o nekim interesantnim crticama iz povijesti znanosti i tehnike, ali i novostima u svijetu muzeja. Tu njihovu aktivnost prepoznali su i u strukovnom muzejskom društvu pa je za tu 2012. godinu Tehnički muzej dobio posebno priznanje Hrvatskog muzejskog društva za komuniciranje muzeja na društvenim mrežama. Naime, u svega godinu dana njihov *Facebook* profil postao je najposjećeniji među hrvatskim muzejima⁵.

U našim muzejima *Facebook* društvena mreža je najpopularnija i najkorištenija, mnogi muzeji, primjerice Muzej suvremene umjetnosti, Tehnički muzej Nikola Tesla, Muzej za umjetnost i obrt, Hrvatski prirodoslovni muzej, samo su neki od muzeja koji u promociji svojih muzejskih programa aktivno koriste i druge društvene mreže - *Instagram*, *Twitter* i *You tube*, mreže popularne kod drugih ciljnih skupina, pa bilježe sve više pratitelja i tih ciljnih skupina.

Iako ne postoji relevantna statistika koliko koji muzej ima pratitelja na društvenim mrežama, kratkim pregledom muzejskih *Facebook* stranica, najviše pratitelja ima Muzej prekinutih veza sa 33.689 pratitelja⁶. Veliku potporu fanova imaju i zagrebački Tehnički muzej Nikola Tesla kojega prati preko 25.000 fanova⁷ pa Muzej suvremene umjetnosti sa gotovo 19.000 pratitelja na *Facebook*-u, MUO sa nekih 13-ak tisuća, ali i riječki muzej informatike Peek & Poke (oko 6000 pratitelja) itd. Hrvatski prirodoslovni muzej jedan je od popularnijih muzeja, vrlo aktivan na društvenoj mreži *Facebook*, gdje ga prati više od 4000 ljudi. Naravno, nije

2/ Registar muzeja, galerija i zbirki RH, MDC; Izvor podataka: Registar muzeja, galerija i zbirki u RH, Muzejski dokumentacijski centar, 2017. Autorice: Staša Popadić, Tea Rihtar Jurić.
<http://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/> (preuzeto 5.10.2019.)

3/ 1.3.2019.; <https://www.drustvene-mreze.com/najpopularnije-drustvene-mreze-u-hrvatskoj-popis-drustvenih-mreza/> (preuzeto 3.11.2019)

4/ podaci iz 2013. godine Autorice istraživanja su Sandra Bencun i Milica Cetinić, 25.1.2013., Agencija "Jasno i glasno"
<http://www.planb.hr/top-5-muzeja-na-facebooku/>

5/ I.P., Culturenet.hr, Nagrada za komuniciranje na društvenim mrežama (23.7.2013.);
<http://www.culturenet.hr/default.aspx?id=53378> (preuzeto 4.11.2019)

6/ <https://www.facebook.com/Muzejprekinutihveza/> (preuzeto, 15.12.2019.)

7/ Facebook stranica TMNT, <https://www.facebook.com/Tehni%C4%8Dki-muzej-Nikola-Tesla-335802459827986/> (preuzeto, 15.12.2019.)

◀ Posebno priznanje HMD-a Tehničkom muzeju, 2012. godine, za komuniciranje muzeja na društvenim mrežama

bit društvenih mreža, niti stvarati (i obarati) rekorde, niti natjecanje, već omogućiti veću informiranost, a kroz to i posjećenost nekom muzeju. Da društvene mreže itekako pomažu u povećanju posjećenosti pokazuje i odličan primjer Muzeja vučedolske kulture sa više od 6000 pratitelja, muzeja vrlo aktivnog na društvenim mrežama, svjesnog važnosti komuniciranja putem tih mreža, pa rado ističu važnost društvenih mreža: "*...Društvene mreže su nam glavni marketing alat i koristimo ga maksimalno koliko možemo.*"⁸

Nekoliko je parametara koji doprinose boljoj komunikaciji muzeja i publike putem društvenih mreža; osim što je to izravna, neformalna komunikacija, ona je i besplatna, što je u vremenu ekonomskih kriza iznimno važan parametar, a pored svega to je i vrlo dalekosež-

na komunikacija. Muzej objavljivanjem novih aktivnosti i izložbi na *fejsu*, postavljanjem slika izložbi ili primjerice posjeta poznatih osoba,

8/ Goran Rihelj, Hrturizam.hr; razgovor s voditeljem marketinga Muzeja vučedolske kulture Darkom Bilandžićem <https://hrturizam.hr/vucedolski-muzej-preko-drustvenih-mreza-povecava-posjetu/> (preuzeto 4.11.2019)

dobivenih priznanja ili pak postavljanjem zanimljivih podataka o zbirka, objavljivanjem natječaja ili nagradnih igara, dobiva na popularnosti jer korisnici taj dobiveni sadržaj, ako im se sviđa, dijele dalje sa svojim kontaktima koji, iako nisu muzejski kontakti, postaju dio cijele priče. Svi uključeni u dobivene sadržaje mogu komentirati, reagirati na postojeće sadržaje raznim komentarima, kritikama ili pitanjima. No, nisu samo komentari važni. Osmišljavanjem raznih projekata društvene mreže nastoje muzejima pomoći da se putem njih promoviraju i tako privuku veći broj posjetitelja.

Takav je primjer dobre prakse projekt *#MuseumWeek*⁹ koji je pokrenula društvena mreža Twitter s ciljem da korisnicima u tjedan dana projekta prikaže događanja u muzejima, da se pozovu umjetnici da muzejima šalju svoje fotografije i slične aktivnosti. Tjedan muzeja *#MuseumWeek*¹⁰ osmišljen je kako bi se muzejima omogućilo besplatno reklamiranje zbirki na popularnoj društvenoj mreži *Twitter*, pa se tako promoviraju Louvre, Moma, Prada i muzeji iz 50-ak država svijeta, ali samo jedan jedini muzej iz Hrvatske - Muzej grada Trogira koji se očito zainteresiran za besplatnu promociju i reklamu uključio u projekt pa preko *Twittera* potencijalnim gostima sa svih strana svijeta predstavio svoj postav, način rada i najzanimljivija umjetnička djela. Iako s malim brojem zaposlenika ovaj muzej uspio je prateći zbivanja na društvenim mrežama, uključiti se u projekt te uspostaviti komunikaciju s brojnim stranim muzejima s ciljem promoviranja muzeja diljem svijeta jer sve su to potencijalni turisti, gosti grada Trogira, a time i posjetitelji muzeja. Ovo je zaista odlična provedena promocija muzeja tim više kada se zna kako je za financiranje hrvatskih muzeja sve manje novaca pa su tako i sredstva za promociju muzeja vrlo skromna. Većina muzeja ima mali, ili gotovo nikakav budžet za promociju, pa tim više čudi da se ne uključuju u takve i slične promotivne akcije na društvenim mrežama. No, također, ovaj primjer jasno pokazuje koliko je još uvijek slaba aktivnost većine muzeja na društvenim mrežama.

Uz očite velike prednosti koje muzeji imaju od društvenih mreža u komunikaciji s posjetiteljima, naravno, kao i svugdje, postoje i određene negativnosti, zlorabe, manipulacije. Primjećene su određene manipulacije

Možemo li i mi > tako? Primjeri iz muzeja The Art Institute of Chicago (Sjedinjene Američke Države)

(ideje iz svjetskih muzeja kako informirati i potaknuti posjetitelje komunikaciji na muzejskim društvenim mrežama)

9/ Tportal, G. Duhaček (21.3.2015); <http://www.tportal.hr/kultura/kulturmix/374418/Hrvatski-muzeji-ne-koriste-ni-besplatnu-promociju.html> (preuzeto 5.11.2019)

10/ Projekt je počeo 2014. godine i u njemu je sudjelovalo oko 600 europskih muzeja, a već godinu dana kasnije projekt postaje globalni i u njega se uključuje čak 1799 muzeja diljem svijeta. <http://www.trogir.hr/GradTrogir/1017-trogirski-muzej-na-museumweek> (4.11.2019)

društvenim mrežama, samopromocije u vidu lažnih lajkanja itd. Naime, u želji isticanja samog muzeja, ili isticanja u radnoj sredini koriste se društvene mreže za vlastito promoviranje u vidu dogovornog (često pretjeranog) lajkanja (prijatelji, rodbina) samo njih i njihovih programa uz jako istaknute pohvale. Takve se pojave lako mogu uočiti ako se pogleda broj lajkova i komentara za ostale muzejske programe. Time se želi stvoriti slika u javnosti o važnosti tog muzeja, odnosno pojedinci na taj način žele postići dojam kako je upravo taj njihov program jako važan i zapažen među posjetiteljima, čime osim što žele istaknuti sebe kao vrsnog djelatnika, nastoje i sugerirati (pa i dokazati) financijerima kako je baš taj program itekako zanimljiv publici (a time i pogodan za financiranje), što u stvarnosti nije tako i ne mora biti istinito. U ostvarivanju toga, dovoljno je imati određeni broj prijatelja koji će lajkati i stavljati pohvale za taj određeni program. Društvene mreže tako mogu poslužiti za stvaranje privida, površnog dojma da je nešto dobro odrađeno ili da je jako važno.

Iako su društvene mreže određeni pokazatelj popularnosti, one ipak nisu sasvim pouzdano mjerilo neke/nečije uspješnosti, jer niti su svi muzeji u istoj situaciji (veći gradovi / manja mjesta) niti mogućnostima angažiranja u radu društvenih mreža (nedostatak zaposlenika). Kao i u svemu, tako i društvene mreže treba i koristiti, ali i tumačiti oprezno.

Kako društvene mreže što bolje i svrsishodnije primijeniti u muzejskoj djelatnosti česta su tema tribina, okruglih stolova, razgovora, konferencija. Društvene mreže imaju veliki potencijal za muzejsku djelatnost i svakako će obilježiti budućnost muzeja zaključak je muzejske konferencije "Upotreba kulture: muzeji i institucije u službi društva" održane 2009. godine u Muzeju Reina Sofia, Madrid, Španjolska¹¹.

I na kraju ...

Društvene mreže su u veoma kratkom roku postigle veliku raširenost i postale sastavnim dijelom života korisnika Interneta. Riječ je o besplatnim servisima koji korisnicima omogućavaju razne vidove komunikacije s drugim korisnicima diljem svijeta, a jedini preduvjet za njihovo korištenje je Internet veza. Njihovo korištenje tako postaje primarna aktivnost zauzimajući jednu od svakih pet minuta koju korisnici provedu na Internetu. Društvene mreže rastu velikom brzinom i sve ih je više, ali prema istraživanjima u muzejskoj djelatnosti najpopularniji je *Facebook*, zatim *Twitter*, a tek manji broj muzeja koristi pored njih i još neke društvene mreže.

U današnjem životu društvene mreže igraju veliku ulogu pa je tako i u kulturi, u muzejskoj djelatnosti. Obilježava ih dinamičnost i interaktivnost, jer današnji korisnici (sve)prisutni na društvenim mrežama žele sudjelovati i dati povratnu informaciju. Tako oni svojim pozitivnim ili negativnim komentarom mogu utjecati na rad samoga muzeja, odnosno hoće li on biti posjećen ili ne, hoće li on postati relevantan u kulturi grada i slično. Ne manje važno je i da su troškovi provođenja marketinške kampanje na društvenim mrežama manji u odnosu na druge medije ili klasično oglašavanje na Internetu. Zato je jako važno dobro poznavanje svake od pojedinih mreža na kojima muzej želi djelovati budući da svaka društvena mreža zahtjeva specifične marketinške tehnike. Sama društvena mreža nije svemoguća i stoga muzej treba imati razrađen marketinški plan djelovanja na društvenim mrežama koji je u integraciji s marketinškim planom ustanove, kao i jasno postavljene ciljeve koji se žele postići. Samo puko objavljivanje aktivnosti na mrežama bez obzira na broj potencijalnih korisnika nije dovoljno da bi se postigao željeni efekt povećanja broja pos-

11/ Domšić, L. (2009): Iskustva španjolskih muzeja u primjeni nove web tehnologije i društvenih mreža, *Informatica museologica* 40 (3-4), MDC, 130-132, Zagreb.

jetitelja muzeja. I pisanje objava ima određena pravila i bez obzira što se radi o manje formalnim sadržajima, oni moraju biti prije svega suvisli, jasni i kratki s eventualnim linkom koji vodi dalje u detaljniji sadržaj.

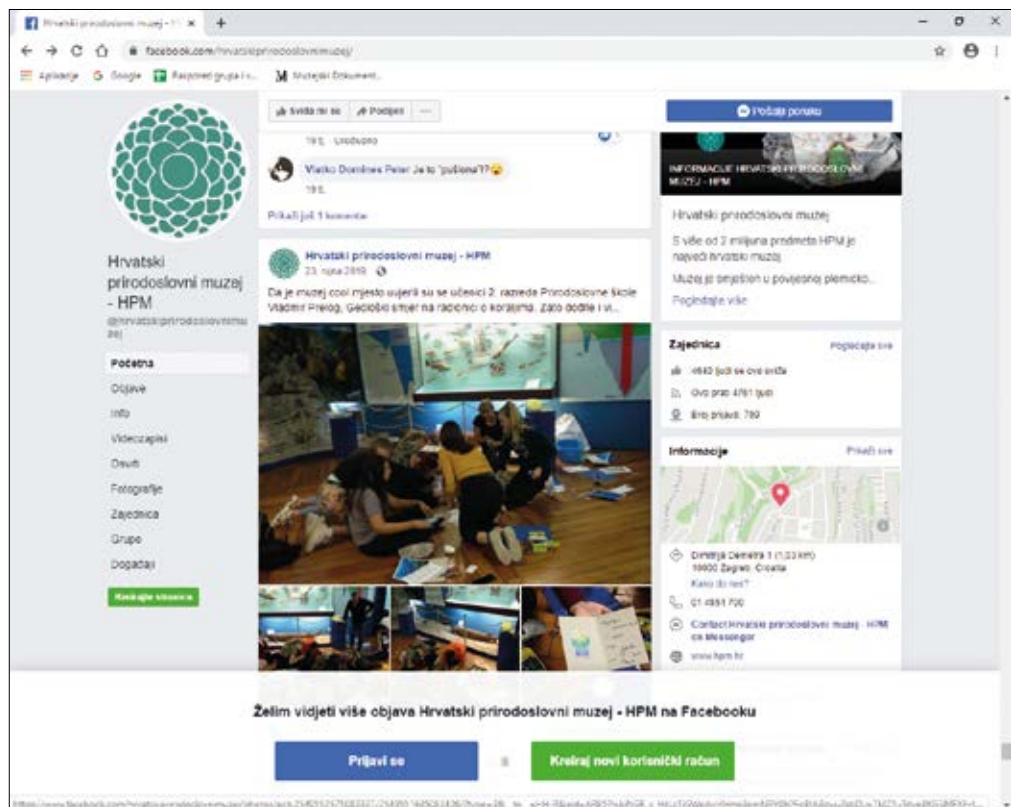
U skladu s vremenom moć društvenih mreža sve više raste, a muzeji trebaju biti vidljiviji kako bi poboljšali komunikaciju sa svojim korisnicima. Važno je razumjeti na koji način se odvija navedena komunikacija, kako određeni sadržaji djeluju u interakciji s korisnicima. Važnost kvalitetnog pristupa komunikaciji putem društvenih mreža neki su muzeji prepoznali pa su zaposlili osobu koja se bavi samo društvenim mrežama i tako ne samo da su povećali broj svojih korisnika nego ga stalno proširuju. Muzeji trebaju koristiti one sadržaje koji izazivaju najveću interakciju, a to su slikovni sadržaji koji pružaju informacije vezane za zbirku, ali i

postavljati zanimljive crtice o zbirdama, pratiti aktualna događanja u svijetu, osmišljavati i jednostavne nagradne igre i slične sadržaje te tako pridobiti pažnju korisnika.

Muzej interakcijom na Internetu ruši postojeće barijere i privlači nove korisnike, i to onaj dio koji nije (bio) zainteresiran za muzeje. Stoga muzeji trebaju kreirati svoje profile na društvenim mrežama u skladu s tim saznanjima i s ciljem privlačenja novih korisnika. Treba im pružiti sadržaj koji ih zanima i sadržaj zbog kojeg posjećuju baš tu muzejsku stranicu te im omogućiti interakciju s muzejom preko nje, kako bi oni postali novi muzejski posjetitelji. Korisnici će zanimljiv sadržaj dalje dijeliti sa svojim kontaktima, postavljati komentare ili pitanja, postavljati video i audio sadržaje. Društvene mreže svakako će obilježiti budućnost muzeja slažu se stručnjaci muzeolozi i stručnjaci za *online kulturu*.

Facebook stranica Hrvatskog prirodnoslovnog muzeja, rujan 2019.

<https://hr-hr.facebook.com/hrvatskiprirodnoslovnimuzej>

Hrvatska i hrvatski muzeji su sve aktivnije uključeni u komunikaciju preko društvenih mreža. Prepoznali su važnost ovakvog tipa komunikacije, a to potvrđuju i primjeri dobre

prakse više hrvatskih muzeja koji su zahvaljujući društvenim mrežama uspjeli povećati posjećenost ali i postati vidljiviji, pa čak postati i relevantni u društvenom i javnom životu.

LITERATURA

1. Alsenoy, B., Ballet, J., Kuczerawy, A., Dumortier, J. Social networks and web 2.0: are users also bound by data protection regulations? // *Identity in the Information Society* 2(1) (2009) SPRINGER.
2. Bikić, M. (2011): Web 2.0. Da, ali nakon Weba 1.0? // *Informatica Museologica*, 42, (1-4), str. 113-117, Zagreb.
3. Domšić, L. (2009): Iskustva španjolskih muzeja u primjeni nove web tehnologije i društvenih mreža, *Informatica museologica* 40 (3-4), MDC, 130-132, Zagreb.
4. Holdgaard, N., Klastrup, L. (2014): Between control and creativity: challenging co-creation and social media use in a museum context // *Digital Creativity*, 25(3), str. 191-192.
5. Keen, A. (2010): *Kult amatera*, Fraktura, Zagreb.
6. Kurtović, I. (2014): *Uloga društvene mreže Facebook u muzejskoj komunikaciji*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.

Internet izvori:

- http://www.orr.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=194:uspjeno-zavren-teaj (preuzeto 4.11.2019.)
- <http://www.glas-slavonije.hr/250998/4/Internet-radionica-za-starije> (preuzeto 4.11.2019.)
- Registar muzeja, galerija i zbirki RH, MDC; Izvor podataka: Registar muzeja, galerija i zbirki u RH, Muzejski dokumentacijski centar, 2017. Autorice: Staša Popadić, Tea Rihtar Jurić.
- <http://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/> (preuzeto 5.10.2019.) 1.3.2019.;
- <https://www.drustvene-mreze.com/najpopularnije-drustvene-mreze-u-hrvatskoj-popis-drustvenih-mreza/> (preuzeto 3.11.2019)
- Sandra Bencun i Milica Cetinić, 25.1.2013., Agencija "Jasno i glasno" <http://www.planb.hr/top-5-muzeja-na-facebooku/>
- I.P., Culturenet.hr, Nagrada za komuniciranje na društvenim mrežama (23.7.2013.); <http://www.culturenet.hr/default.aspx?id=53378> (preuzeto 4.11.2019)
- Goran Rihelj, Hrturizam.hr; <https://hrturizam.hr/vucedolski-muzej-preko-drustvenih-mreza-povecava-posjetu/> (preuzeto 4.11.2019)
- Tportal, G. Duhaček (21.3.2015); <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/hrvatski-muzeji-ne-koriste-ni-besplatnu-promociju-20150320> (preuzeto 4.11.2019)
- Projekt je počeo 2014. godine i u njemu je sudjelovalo oko 600 europskih muzeja, a već godinu dana kasnije projekt postaje globalni i u njega se uključuje čak 1799 muzeja diljem svijeta. <http://www.trogir.hr/GradTrogir/1017-trogirski-muzej-na-museumweek> (4.11.2019)

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva

Sunčica Nagradić-Habus
**Godišnje Nagrade Hrvatskog muzejskog društva za 2018. godinu i
Nagrada za životno djelo**

Vlasta Krklec i Sunčica Nagradić Habus
Noć muzeja 2019.

Maša Zamljačanec
**24. Edukativna muzejska akcija
(Pre)hrana**

Mirta Pavić i Slađana Latinović
Osvrt na 11. Susrete sekcije restauratora i preparatora HMD-a

In memoriam
dr. sc. VLADO HORVAT

ZDRAVKO DVOJKOVIĆ

Godišnje nagrade Hrvatskog muzejskog društva za 2018. godinu te Nagrada za životno djelo

Svečana dodjela
Godišnjih nagrada
Hrvatskog
muzejskog društva
u Muzeju Mimara

Nives Borčić
▽

Ocjenjivačkom sudu Hrvatskog muzejskog društva pristigle su 46 prijave koje su sadržavale prijedloge za Godišnje nagrade za ostvarenja u 2018. godini te prijedlog za Nagradu za životno djelo Hrvatskog muzejskog društva. Između pristiglih prijedloga Ocjenjivački sud u sastavu Dora Bošković - predsjednica te Damir Doračić, Kristina Mihovilić, Lidija Nikočević i Snježana Pintarić - članovi, dodijelio je osam Godišnjih nagrada prema kategorijama Pravilnika o Nagradama Hrvatskog muzejskog društva te Nagradu za životno djelo. Ocjenjivački sud je također dodijelio i tri posebna Priznanja za ostvarenja u 2018. godini.

Svečana dodjela godišnjih nagrada i priznanja tradicionalno je održana 25. listopada 2019. godine u Muzeju Mimara. Na početku Svečanosti okupljene je pozdravila predsjednica Hrvatskog muzejskog društva, gđa Vlasta Krklec naglasivši kako joj je neizmjereno drago što se Dodjela i ove godine održava usprkos nikad težoj financijskoj situaciji. U ime domaćina nagrađenima je čestitala gđa Lada Ratković Bukovčan, ravnateljica Muzeja Mimara bez čije pomoći Svečana dodjela ne bi mogla biti organizirana. Ministarstvo kulture predstavljala je gđa Rašeljka Bilić, voditeljica Službe za muzejsku djelatnost kao posebna izaslanica ministrice Nine Obuljen Koržinek. U ime gradonačelnika Grada Zagreba, g. Milana Bandića okupljenima se obratio g. Veljko Mihalić, voditelj Odsjeka za audiovizualne umjetnosti i kulturnu baštinu.

Nagrada za životno djelo Hrvatskog muzejskog društva dodijeljena je Malini Zuccon Martić, muzejskoj pedagoginji - savjetnici u mirovini Muzeja za umjetnost i obrt.

Malina Zuccon Martić rođena je u Puli 18. veljače 1954. godine. Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Zagrebu u kojemu je 1973. godine upisala studij povijesti umjetnosti te talijanskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Nakon završenog studija zaposlila se u Dječjem odjelu Knjižnice S. S. Kranjčević u kojoj je nastavila svoju ljubav prema struci kroz rad u Galeriji *Prozori*. U Galeriji *Prozori* priredila je osamdesetak izložbi ilustracija, stripova, grafika, crteža, fotografija i plakata popraćenih katalogima. Surađivala je s Obrazovnim i Školskim programom HRT-a kao autorica ili koautorica scenarija i sudionica te gošća različitih emisija.

Od 1995. godine radi u Muzeju za umjetnost i obrt u kojemu se profesionalno usavršavala u pedagoškom radu vremenom postavši voditeljica Pedagoškog odjela. Zvanje višeg muzejskog pedagoga stječe 1999. godine, a svojim izvrsnim radom stekla je i najviše muzejsko zvanje postavši muzejski pedagog savjetnik 2013. godine. Umirovljena je 19. veljače 2019. godine nakon niza uspješnih radionica i izložbi kojima je dala veliki doprinos struci.

U Muzeju za umjetnost i obrt bila je autorica svih edukativnih programa: vodstava, proširenih legendi i edukativnih izložbenih panoa, audio i tiskanih vodiča, kreativnih radionica te izložbi radova nastalih na kreativnim radionicama, edukativnih publikacija i izložbi, susreta s autorima i drugim stručnjacima, predavanja, gostovanja izvan Muzeja te projekata s obrazovnim ustanovama, ustanovama koje okupljaju osobe s invaliditetom i dr. Edukativne aktivnosti bile su namijenjene svim vrstama muzejske publike, od predškolske dobi do umirovljenika, od grupnih do individualnih posjeta te posjetiteljima različitih interesa.

< Dobitnica Nagrade za životno djelo, muzejska pedagoginja - savjetnica u mirovini, Malina Zuccon Martić

Nives Borčić

Mentor je i ispitivač predmeta *Uvod u muzejsku pedagogiju* u Povjerenstvu za polaganje stručnih ispita, te je bila mentorica muzejskim pedagogima vježbenicima u Muzeju za umjetnost i obrt.

Surađivala je s Filozofskim fakultetom u Zagrebu, Filozofskim fakultetom u Rijeci te s Akademijom likovnih umjetnosti u Zagrebu u organiziranju predavanja, okruglih stolova, radionice te kao savjetnik pri pisanju diplomskih radnji.

Dobitnica je Posebnog priznanja HMD-a za 2012. godinu za projekt *Dva muzeja iz susjedstva* realiziranome sa Željkom Jelavić iz Etnografskog muzeja Zagreb.

Malina Zuccon Martić je svojim djelovanjem u ulozi muzejskog pedagoga uvelike pridonijela formiranju pedagoških, etičkih i

Malina Zuccon >
Martić i
predsjednica
HMD-a Vlasta
Krklec

Nives Borčić

kreativnih aspekata tog kompleksnog i neizmjenno važnog muzejskog zvanja. Kontinuirano je oko sebe okupljala studente uvodeći ih u struku, kroz nesebično dijeljenje svoga znanja i iskustva. Njezina profesionalna i ljudska osobnost predstavlja prepoznatljiv autoritet struke poznat po pristupačnosti, ljubaznosti i humoru, po neposrednom i toplom odnosu s kolegama, studentima i posjetiteljima. Sav njen rad u muzeju bio je u službi istraživanja potreba publike te razvijanja metoda medijacije muzejskih sadržaja. Osmišljavajući metode interpretacije i komuniciranja sa svim skupinama posjetitelja, Malina je radila na prezentiranju informacija u sklopu Stalnog postava i izložbi na jasan i razumljiv način tako da svaki posjetitelj s lakoćom može razumjeti značenje onoga što vidi te se zalagala za uključenost muzejskog pedagoga u sve faze pripreme izložbi.

Zbog svega navedenog Hrvatsko muzejsko društvo Nagradu za životno djelo dodijelilo je Malini Zuccon Martić, muzejskoj pedagoginji i savjetnici u mirovini za trajni doprinos muzejskoj pedagogiji te muzejskoj struci općenito.

U kategoriji za realiziranu izložbu u 2018. godini Godišnja nagrada Hrvatskog muzejskog društva dodijeljena je Maji Čuka i Đeni Gobić-Bravar za izložbu *Prapovijest u rukama Arheološkog muzeja Istre*.

Kroz aktivnosti Interreg Central Europe projekta COME-IN! na kojem Arheološki muzej Istre sudjeluje kao partner razvijena je izložba *Prapovijest u rukama* primarno fokusirana na slijepe i slabovidne osobe, ali vođena načelom da bude pristupačna svima. Autorice izložbe Maja Čuka (kustos arheolog) i Đeni Gobić-Bravar (viši restaurator) osmislile su izložbu koja se temelji na arheološkim nalazima, ali prepričava publici osnovne životne tematike koje su i danas dijelom našega života. Želja je bila realizirati jednostavnu, edukativnu izložbu koja će svima prikazati život tijekom prapovijesti u Istri.

Tema krova nad glavom, odijevanja, prehrane, religije i smrti prikazana je kroz mnoštvo taktilnih sadržaja poput replika originalnih predmeta, idejnih rekonstrukcija nastambi i grobnih cjelina te replika alata i svakodnevnih predmeta poput odjeće. Sve su replike, koje

su se mogle slobodno dirati, bile popraćene i originalima u vitrinama. Legende predmeta izrađene su i na latiničnom i na brajličnom pismu. Sadržaji poput geografskih karata, dekorativnih crteža na keramici i slikarija na prapovijesnim situlama izrađeni su reljefnim prikazima. Osim velikog fokusa na predmetima koje je moguće dodirivati, brajličnom pismu i reljefnim crtežima, pažnja je posvećena dodatnim oblicima prilagodbe. Izložbene su vitrine izrađene na način da im osoba korisnik invalidskih kolica lako priđe i opipa predmete, realizirana je mala rampa kako bi svaki dio izložbe bio pristupačan osobama s poteškoćama u kretanju, tekstovi su realizirani na pojednostavljeni način kako bi bili razumljivi svakome.

Prateći sadržaji izložbe činile su kreativne radionice izrađivanja predmeta na prapovijesni način te samostalne radionice pisanja brajice uz pomoću brajličnih tablica s uputama za pisanje. Uz izložbu realiziran je katalog na brajici popraćen taktilnim crtežima i klasičan popratni katalog.

Izložba je doprinijela muzejskoj struci prikazujući mnogobrojne načine na koje je moguće muzejske sadržaje približiti posebno osjetljivoj kategoriji publike kao što su osobe s invaliditetom.

U kategoriji za realizirani izdavački projekt u 2018. godini Godišnja nagrada HMD-a dodijeljena je Muzeju za umjetnost i obrt i Školskoj knjizi, izdavačima monografije Šezdesete u Hrvatskoj – Mit i stvarnost.

Monografija *Šezdesete u Hrvatskoj – Mit i stvarnost* nastala je u sklopu velikoga kulturološkog projekta i izložbe, postavljene u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu 2018. godine. Uz pripremu na postavu izložbe, paralelno su tekli radovi na pripremi monografije, objavljene na hrvatskom jeziku na 448 strana te na engleskom jeziku. Opsežna i bogato ilustrirana, pruža sveobuhvatan pregled različitih segmenata života burne dekade hrvatske prošlosti

– od gospodarskih i društveno-političkih, kulturnih i umjetničkih prilika do svakodnevnog života ljudi.

Monografija je rezultat višegodišnjega autor-skog rada tima istaknutih stručnjaka. Predgovore su napisali Miroslav Gašparović, ravnatelj Muzeja za umjetnost i obrt, te Zvonko Maković, autor idejnog koncepta izložbe dok su autori 18 dionica izložbe tj. 18 poglavlja monografije redom: Zvonko Maković (Likovne umjetnosti), Ante Batović (Društveno-politički kontekst), Igor Duda (Kultura svakodnevice), Lovorka Magaš Bilandžić (Grafički dizajn), Koraljka Vlajo (Industrijski dizajn), Marina Bagarić (Keramika), Maroje Mrduljaš (Arhitektura), Krešimir Nemeć (Književnost), Ana Lederer (Kazalište), Tomislav Šakić (Film), Dunja Nekić (Fotografija), Maja Đurinović (Ples), Seadeta Midžić (Muzički Biennale Zagreb), Hrvoje Horvat (Pop, rock i jazz-glazba), Katarina Nina Simončić (Moda), Marija Tonković (Modna fotografija), Inoslav Bešker (Hrvatske novine) te Nada Zgrabljic Rostar (Radiotelevizija Zagreb).

Monografija je objavljena u suizdavaštvu sa Školskom knjigom d.d. Grafički dizajn i pripremu fotografija potpisuju Tomislav i Lada Vlanić. Urednice monografije su Vesna Ledić, Adriana Prlić i Miroslava Vučić.

Izlazeći iz okvira tradicionalnog izložbenog kataloga, ova monografija nudi jedinstven i dosad neistražen pogled u vrlo bitno desetljeće hrvatske prošlosti, točnije od 1958. do 1971. godine. Dok je monografija nastala uz izložbu, ona djeluje potpuno samostalno, unutar svojih korica noseći temeljne poruke izložbe, ali i više predstavljajući referentnu točku za sva ostala proučavanja šezdesetih u budućnosti.

U kategoriji za istraživački rad koji je rezultirao izložbom Godišnja nagrada dodijeljena je Domagoju Perkiću, kustosu Dubrovačkih muzeja za izložbu Gradine, gomile, špilje: zapadno dubrovačko područje.

Od 3. prosinca 2018. do 15. ožujka 2019. godine u dubrovačkoj žitnici "Rupe" bila je postav-

ljena izložba "Gradine, gomile i špilje" autora Domagoja Perkića, kustosa Arheološkoga odjela Dubrovačkih muzeja, popraćena opsežnim katalogom. Na izložbi i u pratećem katalogu predstavljeni su rezultati dvanaest godina dugog arheološkoga rekognosciranja terena prapovijesnih lokaliteta na zapadnom dubrovačkom području. Vremenski okvir obuhvaća uglavnom razdoblje od kasnog eneolitika do kraja željeznog doba. Ovom izložbom iscrpno su predstavljeni rezultati dosadašnjih istraživanja te naznačene smjernice za daljnji rad, te je senzibilizirana javnost na potrebe očuvanja gradina i gomila koje su nažalost u novije vrijeme izložene znatnoj devastaciji.

Izložba je koncipirana na bazi tri osnovne teme, kako sugerira i njen naslov. Težište prikazivanja gradina i gomila zasnovano je na zračnim fotografijama, odnosno prikazu lokaliteta iz ptičje perspektive, kako ih je inače vrlo teško doživjeti. Instalacijom špilje u obliku monumentalnog hodnika koji se od početka prema kraju snižava i suzuje, nastojalo se dobiti dojam ulaska i kretanja kroz špilju. Taj efekt je pojačan atraktivnim fotografijama špiljskog prostora dok popratni crteži i fotografije arheološkog materijala pokazuju arheološko bogatstvo koje se može naći u špiljama.

Likovni postav izložbe potpisuje Studio Rašić+Vrabec koji su, u cilju postizanja vizualnog kontrasta između izložbenih elemenata i starog kamenog zida, osmislili izložbene elemente u obliku tipografske prostorne instalacije. Teme "gradine" i "gomile" prezentirane su na predimenzioniranim slovima i geometrijskim elementima iz vizualnog identiteta, kojim je zapravo naglašeno mnoštvo lokaliteta i nalazišta.

Opsežan prateći katalog, koncipiran u devet poglavlja, donosi na kraju tablicu sa 758 lokaliteta, njihovim koordinatama, veličinom, kartografskim oznakama i kraćim opisom.

U kategoriji za istraživački rad koji je rezultirao stručnom publikacijom Godišnja nagrada Hrvatskog muzejskog društva dodijeljena je Željki Kolveshi, kustosici Muzeja grada Zagreba za monografiju *Zagreb_Plakati/ Slučajna povijest grada Zagreba*.

Kompleksna koncepcija i sadržaj znanstvene monografije *Zagreb_Plakati/ Slučajna povijest grada Zagreba: plakati iz zbirke Muzeja grada Zagreba* rezultat je dugogodišnjeg interdisciplinarnog istraživačkog rada u kojem su brojnim podacima dopunjene dosadašnje spoznaje o produkciji plakata u Zagrebu. Autorica publikacije, muzejska savjetnica Muzeja grada Zagreba Željka Kolveshi obuhvatila je sve aspekte razvoja i prisutnosti plakata u Zagrebu nastalih u razdoblju od kraja 19. do početka 21. stoljeća u kontekstu pojavnosti ovog najprisutnijeg urbanog medija vizualne komunikacije u 20. stoljeću. Na temelju plakata koji se nalaze u muzejskoj zbirci cilj je bio interpretacija i kritički pogled na kulturno-povijesnu situaciju društvene povijesti Zagreba toga razdoblja.

Riječ je o opsežnom tekstu koji ima sve karakteristike reprezentativnog kataloga jedne muzejske zbirke u kojem je obrađeno 313 predmeta. Strukturiran je u poglavlja koja prate kronološki slijed razdoblja, a kasnije i u odnosu na ljudsku djelatnost kojoj su plakati doprinosili. Za svaku grupu načinjen je kratak uvodni tekst koji čitatelju također olakšava ovladavanje bogatim sadržajem.

Grafičko oblikovanje studija "Kuna zlatica" slijedi strukturu sadržaja. Provedeno je korištenjem boja i karakteristične tipografije za naslove i brojeve stranica poglavlja kao reper za vizualni identitet ove publikacije.

Iako naslovljena *Slučajna povijest Zagreba*, monografska studija o plakatima iz zbirke Muzeja grada Zagreba ogledni je primjer vrsnoće u stručno-znanstvenoj publicistici. Autorica je ugradila u ovu knjigu ogromno profesionalno iskustvo i znanje, ali i iznimni senzibilitet za kulturnu povijest Zagreba i njegove urbane vrijednosti. Primjenjujući interdis-

ciplinarnu metodologiju i suvremenu teoriju, na primjeru produkcije plakata rekonstruirala je tijekom kulturne povijesti grada Zagreba, ali i rasvijetlila nezaobilazni udio tog nerijetko marginaliziranog fenomena kulture u turbulentnim procesima nastanka našeg modernog društva.

U kategoriji za realizirani informacijsko-dokumentacijski program Godišnja nagrada Hrvatskog muzejskog društva dodijeljena je Milvani Arko-Pijevac i Borutu Kružiću (Prirodoslovni muzej Rijeka) za aplikaciju *Plavo oko*.

Osnovom povijesne orijentacije djelatnosti Prirodoslovnog muzeja Rijeka prema istraživanjima Jadranskog mora, sakupljanju građe, obradi podataka, dokumentaciji i sistematizaciji građe u zbirke flore i faune Jadranskog mora, u 2018. izrađena je aplikacija *Plavo oko*, dok je sama ideja inicirana višegodišnjim sudjelovanjem na European Marine Science Educators Association kongresima.

Cilj izrade aplikacije bio je učinkovitiji sustav prikupljanja podataka i očuvanje bioraznolikosti Jadranskog mora kroz povećanje pismenosti o funkcioniranju morskog okoliša kroz sustavno praćenje pojava morskih organizama i onečišćenja mora. Korisnici su svi koje povezuje svijest prema očuvanju prirode i okoliša, raspon uzrasta nije određen, a važno je imati uz sebe mobilni uređaj ili fotoaparat. Prijavom na aplikaciju i popunjavanjem podataka u najkraćem roku dobiva se informacija o vlastitom opažanju u prirodi, neobičnom događanju ili snimljenoj vrsti uz morsku obalu, u ili na površini mora.

Istovremeno, zabilježenim podacima stručnjaci dobivaju korisne podatke koji im služe u daljnjim istraživanjima, a povratnim podacima o snimljenoj vrsti ispravno informiraju javnost. Dostavljanjem fotografija i podataka pojedinci mogu i aktivno sudjelovati i pomagati u stručnim i znanstvenim istraživanjima (citizen science), čime se postiže bolji pregled kreta-

nja određene vrste ili grupe organizama i učinkovitije organiziranje kod eventualnih potreba poduzimanja mjera zaštite. Na ovaj način Plavo oko klasičnu komunikaciju između stručnjaka i publike pretvara u interakciju, a glavni cilj je obostrana korist u dobivanju i pružanju informacija između stručnjaka i korisnika.

Unutar sustava je u manje od godine dana prijavljeno 225 registriranih korisnika. Prema vrsti dojava, 70 % čine upite o morskim organizmima, 20 % o onečišćenju mora, 4 % o morskim biljkama te su 6 % ostale vrste upita.

Ova jedinstvena aplikacija djelo je Boruta Kružića i Milvane Arko-Pijevac iz Prirodoslovnog muzeja Rijeka te se autorima aplikacije dodjeljuje nagrada Hrvatskog muzejskog društva u kategoriji za informacijsko-dokumentacijski program.

U kategoriji za realizirani pedagoško-educacijski program Godišnja nagrada Hrvatskog muzejskog društva dodijeljena je Aniti Hodak i Marti Blažević (Prirodoslovni muzej Rijeka) za program *Hej, zaljubi se u muzej*.

Pedagoško edukacijski program *Hej, zaljubi se u muzej* Prirodoslovnog muzeja Rijeke provodi se u okviru projekta CLAUSTR+ sufinanciranog iz Programa prekogranične suradnje INTERREG V-A Slovenija-Hrvatska 2014-2020. Cilj projekta je aktivna zaštita povijesnog rimskog obrambenog sustava na području Hrvatske i Slovenije *Claustra Alpium Iuliarum* održivim turizmom. Koncept pedagoško edukacijskog programa *Hej, zaljubi se u muzej* potpisuju muzejske pedagoginje Marta Blažević i Anita Hodak te voditeljica projekta u Prirodoslovnom muzeju, viša kustosica Željka Modrić Surina, dok su autorice pedagoško edukacijskih radionica spomenute muzejske pedagoginje.

Edukativni program *Hej, zaljubi se u muzej* ima u cilju unaprijediti percepciju kulturne i prirodne baštine, prirode i prirodnih zakonitosti, kao i razviti osjećaj povezanosti s baštinom. Program nastoji postići da se djeca i mladi,

odrasli i treća životna dob osjećaju ugodno i dobrodošlo, te da spoznaje Muzej kao mjesto gdje mogu potražiti informacije, naći odgovore na svoja pitanja te nadograditi svoje znanje o svijetu prirodne i kulturne baštine te se jednostavno družiti.

Koristeći se svim sredstvima Muzeja i timom stručnjaka program nastoji javnosti približiti i upoznati ih s prirodoslovnim i kulturnim temama kroz sve oblike edukativne komunikacije. U sklopu programa osmišljene su, pripremljene i realizirane kreativno-interaktivne radionice, stručna vodstva i predavanja namijenjena djeci, mladima, odraslima, obiteljima, 54+, stručnoj i široj javnosti. Kroz navedene edukativne aktivnosti, program je obuhvatio nekoliko muzejskih projekata: *Rimska noć – rimske igre*, *Šišmiši osvajaju muzej – Šišmišasta mračna potraga*, *Muzejski obiteljski vikendi*, *Spoznajne radionice s dječjim vrtićima*, *Moj laboratorij*, *Zima u mom muzeju*, *Tjedan botaničkih vrtova*, *arboretuma i botaničkih zbirki*, *Ljeto u mom muzeju*, *Priče s planina*.

Tijekom 2018. godine *Hej, zaljubi se u muzej* obuhvatio je 1.748 sudionika kroz 35 edukativnih programa, 5 edukativnih predavanja, 3 stručna vodstva i 1 otvorenje izložbe.

U kategoriji za realizirani marketinško-propagandni program Godišnja nagrada Hrvatskog muzejskog društva dodijeljena je Odjelu za marketing i odnose s javnošću Muzeja za umjetnost i obrt za marketinško-propagandni program izložbe *Šezdesete u Hrvatskoj - Mit i stvarnost*.

U slijedu velikih kulturoloških projekata realiziranih u Muzeju za umjetnost i obrt, izložbom "Šezdesete u Hrvatskoj - Mit i stvarnost", koja je ujedno bila i ključni projekt u 2018. godini, ideja je bila vratiti u fokus interesa prijelomno desetljeće ne samo za Hrvatsku, nego i njezino okruženje. Namjera ove izložbe u širem kontekstu bila je promotriti, problematizirati i analizirati situaciju u Hrvatskoj prvenstveno u

području umjetnosti i kulture. Odjel za marketing i PR imao je poseban izazov za marketinško sagledavanje navedenog razdoblja, te izradu i koncipiranje posebnog marketinga i PR strategije komuniciranja projekta *Šezdesete u Hrvatskoj – Mit i stvarnost*.

Odjel za Marketing i odnose s javnošću u sastavu: Vesna Jurić Bulatović, voditeljica Odjela za marketing i PR, Andrea Gerenčer, voditeljica PR te Marija Jurkić, Marina Lukić i Vesna Validžić, suradnice u Odjelu za marketing i PR realizirao je posebno pripremljen i opsežan marketinški i PR program za izložbu kroz sponzorske suradnje, promocije i prezentacije, oglašavanje, medijske kampanje, klasično PR komuniciranje i društvene mreže.

Sveukupna promocija izložbe imala je za strategiju obuhvatiti sve ciljane skupine kako bi i nove generacije (ili nova publika), u načinima i metodama komuniciranja izložbe *Šezdesete u Hrvatskoj - Mit i stvarnost* te suvremenim tehnologijama približila vrijeme šezdesetih ili novije hrvatske povijesti.

Temeljena je na ideji da se jedno iznimno razdoblje u razvoju Hrvatske, komunicira suvremenim marketinškim tehnikama i metodama različitim ciljnim skupinama: od najšire javnosti, stručnih i znanstvenih krugova, do studentske i školske populacije i općenito turističkih tržišta u zemlji i inozemstvu. Ukupni ciljevi takve strategije bili su istraživanje, predstavljanje i reafirmiranje jednog razdoblja, razvijanje međuinstitucionalne i međumuzejske suradnje, afirmiranje zbirki MUO i same institucije, stvaranje novih partnerstava, stvaranje dodane vrijednosti za MUO i hrvatsku kulturu, međunarodna kulturna suradnja, promocija branda MUO, produkcija nove suvenirske ponude te na kraju stvaranje nove publike u čemu je Odjel za marketing i odnose s javnošću zasigurno uspio.

U kategoriji za međumuzejsku suradnju Godišnja nagrada Hrvatskog muzejskog društva dodijeljena je Muzeju likovnih

< Odjel za marketing i odnose s javnošću Muzeja za umjetnost i obrt

Nives Borčić

umjetnosti, Muzeju Slavonije, Državnom arhivu u Osijeku i Muzeju Valpovštine za izložbeni projekt *Valpovački vlastelini Prandau-Normann*.

Suradnički izložbeni i kulturološki projekt *Valpovački vlastelini Prandau-Normann* uključuje izložbu u prostorima četiri baštinske institucije u dva grada (Osijek, Valpovo), niz događanja i jedinstveni dvojezični katalog. Izložbama i katalogom prezentirana je ostavština valpovačkih vlastelina iz fundusa Muzeja likovnih umjetnosti, Muzeja Slavonije, Muzeja Valpovštine i Državnog arhiva u Osijeku. Svaka od navedenih institucija čuva dio vrijedne kolekcije plemićkih obitelji Hillebrand von Prandau i von Normann-Ehrenfels koje su više od dvjesto godina upravljale Valpovačkim vlastelinstvom i ostavile značajni trag u kulturnom, obrazovnom, gospodarskom, vjerskom, društvenom i svakodnevnom životu ovoga kraja.

Izložbeni projekt je otvoren istoga dana, 22. ožujka 2018. u svim institucijama s jednim satom razmaka. Prvi puta je objedinjeno prikazana nekada privatna, a danas muzejska zbirka obitelji. Kako bi se što sadržajnije prezentirala, svaka je institucija u sklopu jedinstvenog koncepta i dizajna, izložila građu za koju je specijalizirana i u svojim segmentima prikazala svaki značajan predmet ili predmet značajan za pojedinu cjelinu što se, među ostalim, postiglo i međusobnom razmjenom građe.

Tijekom trajanja izložbe organizirani su brojni popratni sadržaji: stručna vodstva, zajednička gostovanja, radionice, predavanja koja su organizirali i muzejski i arhivski pedagogi. Uz marketinšku podršku ustanova, mediji su pratili čitav projekt od nastajanja, kroz sve faze provedbe, a u izradi je i mrežni katalog i virtualna tematska izložba.

Uz djelatnike navedenih ustanova na projektu su sudjelovali i znanstvenici s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Umjetničke akademije u Osijeku, Hrvatskog instituta za povijest, Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu te kolege iz Zavičajnog muzeja Našice, Glazbene škole Franje Kuhača u Osijeku i Turističke zajednice Grada Valpova.

Posebna priznanja Hrvatskog muzejskog društva za izdavački projekt dodijeljena su Lani Skuljan Bilić i Gracijanu Kešču (Povijesni i pomorski muzej Istre) za katalog izložbe *SLOBODA NARODU! antifascizam u Istri – LIBERTA AL POPOLO! l'atifascismo in Istria* te Mirjani Margetić (Etnografski muzej Istre) za katalog zbirke *Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti*.

Katalog *SLOBODA NARODU! antifascizam u Istri – LIBERTA AL POPOLO! l'atifascismo in Istria* popratna je publikacija istoimene izložbe te obuhvaća dramatično razdoblje prve polovice 20. stoljeća. Iako pretežno vezan uz Drugi svjetski rat, neizbježno se dotiče još nekih istarskih povijesnih tema, u širem vremenskom okviru od onog samog trajanja rata, od studenog 1918. g. i okupacije Istre od strane Kraljevine Italije pa do pariške mirovne konferencije u veljači 1947. i pripojenja Istre Hrvatskoj.

Koncept kataloga je kronološki i obuhvaća dvije glavne teme – antifascistički pokret i s njim usko povezanu narodnooslobodilačku borbu kroz sedam odvojenih tematskih cjelina. U kataloškom je dijelu predstavljen 461 muzejski predmet, iz fundusa Povijesnog i pomorskog muzeja Istre, Muzeja grada Rijeke i Državnog arhiva u Pazinu te značajni i vrijedni predmeti u privatnom vlasništvu samih sudionika NOB-a.

Ovaj katalog, autora Lane Skuljan Bilić i Gracijana Kešca, iako stručna i znanstvena publikacija, namijenjena je i široj publici, posebno učenicima osnovnih i srednjih škola u nastavi zavičajne povijesti.

Etnografski muzej Istre od 2014. godine izdaje seriju kataloga kako bi stručnoj, ali i široj javnosti predstavio bogati zbirni fondus. Zbirka *Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti* koja je predstavljena u katalogu sadrži predmete vezane za proizvodnju tekstila, kulturu odijevanja i kulturni identitet te osobnu higijenu i ukrašavanje.

Zbirka sadrži iznimno vrijedne predmete iz narodnog rukotvorstva Istarskog poluotoka prvenstveno vezane uz kulturu odijevanja. Najbrojniji predmeti ove zbirke odnose se na tradicijsku odjeću (narodnu nošnju) što je rezultat poslijeratne politike otkupa kada je naglasak bio na slavenskoj ruralnoj kulturi Istre.

Katalog autorice Mirjane Margetić obojačen je profesionalnim fotografijama koje su dočarale ljepotu pojedinih rijetko sačuvanih predmeta tekstilnog rukotvorstva Istre. Osim fotografskog prikaza građe, katalog sadrži i teorijski dio o proizvodnji tekstila i specifičnosti odijevanja u Istri.

Cilj koji se želi postići ovim katalogom Etnografskog muzeja Istre je skrenuti pozornost široj, ali i stručnoj javnosti na bogatstvo zbirnog fonda koji se čuva u muzeju. Odjeća je jedan od elemenata kulturnog, ali i osobnog identiteta, a ovim katalogom žele se prikazati specifičnosti i različitosti odijevanja u Istri.

Posebno priznanje Hrvatskog muzejskog društva za istraživački rad koji je rezultirao izložbom dodijeljeno je Katarini Pcedić i Lani Skuljan Bilić (Povijesni i pomorski muzej Istre) za izložbu *Boks u Puli*.

Trojezična izložba *Boks u Puli* i popratni katalog izložbe izraz su inicijative Povijesnoga i pomorskog muzeja Istre – Museo storico e navale dell'Istria za očuvanjem i vrednovanjem značaja amaterskoga boksa – najtrofejnijega pulskoga sporta. Realizirani su u godini u kojoj se obilježavala 70. godišnjica rođenja i 10.

^ Dobitnici nagrada i posebnih priznanja HMD-a za ostvarenja u 2018. godini

Nives Borčić

godišnjica smrti najznačajnijega pulskog boksača – velikoga Mate Parlova.

Autorice izložbe i kataloga su više kustosice Katarina Pocić i Lana Skuljan Bilić, koje temeljem istraživačko-dokumentarnog rada kronološkim slijedom prikazuju razvoj amaterskog boksa u Puli, njegove uspone i padove, vrhunske dosege, upoznaju nas s njegovim protagonistima, boksačima i trenerima.

Temeljiti povijesni pregled jednog od najtrofejnijih pulskih sportova prezentiran je na izložbi i u katalogu kronološkim slijedom, kroz nekoliko tematskih cjelina, putem vrijedne muzejske građe. Riječ je o ukupno 207 original-

nih predmeta, koji se najvećim dijelom čuvaju u privatnom vlasništvu nekadašnjih boksača ili u ostavštinama njihovih obitelji, zatim u arhivi Boksačkog kluba Pula te u fundusima Povijesnog i pomorskog muzeja i Arheološkog muzeja Istre.

Projekt je u potpunosti zadovoljio ciljeve poput predstavljanja ishoda dokumentarističko-istraživačkoga rada o povijesti pulskoga boksa, bogatstvo predmeta u privatnim zbirkama te ukazivanja na značaj boksa u povijesti hrvatskoga sporta kao i u tradiciji i kulturi suvremenoga života grada Pule.

**Vlasta Krklec i
Sunčica Nagradić Habus**

Noć muzeja 2019.

Hrvatsko muzejsko društvo organiziralo je 14. Noć muzeja u petak, 01. veljače 2019. u kojoj su uz muzeje te galerije sudjelovale i druge baštinske institucije, arhivi, knjižnice, centri za kulturu, obrazovne institucije, udruge, te druge javne ustanove. Ovogodišnja manifestacija realizirana je na više od 230 lokacija u 120 gradova i općina. Broj posjetitelja u Noći muzeja obrađen je na temelju pristiglih izvješća sudionika i iznosi preko 250.000 posjetitelja.

Plakat Noći
muzeja
2019.
v

Ovogodišnju Noć muzeja obilježila je tema *Inovacije i digitalna budućnost*, koja je kao i prošlih godina potaknula izniman interes brojnih posjetitelja. Hrvatski muzeji u svojoj svakodnevnoj praksi koriste suvremene tehnologije, što podrazumijeva inovativno i kreativno sagledavanje muzejskih mogućnosti i veću dostupnost muzejskih sadržaja novim segmentima muzejske publike, putem različitih digitalnih platformi, mobilnih aplikacija, alata, *VR headset-a* i brojnih drugih. Digitalni prostori omogućavaju pregled, pretraživanje i sagledavanje nevjerojatnih količina različitih muzejskih sadržaja, njihovo privremeno "prostorno muzeologiziranje" i dostupnost velikom broju korisnika. Publika danas traži doživljaj, koji se može prevesti kao istraživanje, prezentaciju, edukaciju, zabavu i mogućnost da po vlastitom odabiru i način immanentan današnjoj i sutrašnjoj tehnološkoj razini, istinski dožive povijest, sadašnjost ili digitalnu budućnost. Muzeji su postali atraktivni i "... uzbudljivi prostori inovacije u kojima kustosi, muzeolozi, povjesničari umjetnosti i inovatori pronalaze nove načine kako izložiti muzejske predmete i personalizirati iskustvo posjetitelja ..."¹

Kao i prijašnjih godina autorice teme Noći muzeja su gospođe Dubravka Osrečki Jakelić i Vesna Jurić Bulatović, voditeljice manifestacije. A u timu Noći muzeja sudjelovala je predsjednica Hrvatskog muzejskog društva Vlasta Krklec, tajnica HMD-a Sunčica Nagradić Habus te Nikolina Hrust i Marija Jurkić koje su se brinule za uvijek aktivne društvene mreže. Vizuale potpisuje Koraljka Vlajo, dok je lekturu svih materijala pripremila Silvija Brkić-Midžić.

Predstavljanje Noći muzeja 2019 za medije održano je u Muzeju Mimara 29. siječnja, a uz domaćina i organizatore sudionici Noći muzeja također su imali priliku prezentirati svoje programe, Gradski muzej Buje koji se istaknuo izložbom o prvom digitronu, Muzej vučedolske kulture, Tiflološki muzej u Zagrebu te HGK -

1/ Bogdanovic, N; Digitalni životi naših muzeja, Plan B, 2016.

< Centar za kulturu Brač

▮ Gradski muzej Varaždin

▮ Noć muzeja u Prelogu

< Plakat sa sponzorima

15.584 posjetitelja obilazilo 10-tak lokacija, među njima ističemo Dom Marina Držića i Dubrovačke muzeje - Knežev dvor.

U Splitu je brojka impresivna - 31.973 posjetitelja, a institucije su pripremile atraktivne programe: ističemo Muzej grada Splita, Etnografski muzej, Prirodoslovni muzej i Zoo vrt Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Foto klub Split, HGK Županijska komora itd. U susjednim mjestima u Noći muzeja bilo je vrlo živo: kao u OŠ u Donjem Muću, Narodnoj knjižnici u Dugopolju, Muzeju Sinjske alke te Javnoj ustanovi u kulturi Zvonimir – Solin.

U gradu Zadru muzeje je posjetilo više od 15.735 ljudi, ističemo Narodni muzej Zadar, Muzej antičkog stakla i Arheološki muzej Zadar, a u susjednim dalmatinskim gradovima Muzej betinske drvene brodogradnje, Gradski muzej Drniš te Crkvu Presvetog Otkupitelja-grobnica obitelji Meštrović, Ružić. Ukupno je u mjestima, općinama i gradovima u Dalmaciji zabilježeno 58.388 posjetitelja.

Kulturne ustanove u Slavoniji, u gradovima i mjestima Vukovar, Vinkovci, Osijek, Našice, Slavonski Brod, Bošnjaci, Drenovci itd, bilježe 17.761 posjetitelja, a ističemo Arheološki muzej u Osijeku, Šumarsku zbirku u Bošnjacima te grad Vukovar.

Odličnu posjećenost bilježe Varaždin s 8.240 posjetitelja, Muzej Međimurja u Čakovcu, Karlovac s 7.003, Koprivnica 3.173 posjetitelja, Krapina 2.682, a samo općina Lohor imala je 1.730 posjetitelja. Ukupno je središnja Hrvatska zabilježila 38.379 posjetitelja.

Za Istru, Primorje i Liku brojka od 20.737 posjetitelja brojnih sudionika Noći muzeja je iznimna. Grad Rijeka je zabilježio 9.068 posjetitelja, u gradu Puli ukupno je bilo 6.387 posjetitelja, ističe se Arheološki muzej Istre. U ostalim mjestima i gradovima očito su zanimljivi programi privukli dosta posjetitelja, pa bilježimo u Malom Lošinju 478, na Rabu 419, a ističu se i Muzej Gacke u Otočcu, istarske Buje 350 te Zavičajni muzej Poreštine.

U Bosni i Hercegovini su prijavljene četiri lokacije, a posjetilo ih je blizu 1.000 posjetitelja (Franjevački samostani u Širokom Brijegu, Gorici, Tomislavgradu i Župna crkva u Gradničima).

Na temelju ovih izvješća i provedenih preliminarnih anketa, voditeljice Noći muzeja Dubravka Osrečki Jakelić i Vesna Jurić Bulačević ističu, da je brojka od 250.000 posjetitelja sada već bila predvidljiva, da je kvalitativno profilirala manifestaciju Noć muzeja kroz ove godine i stvorila novu muzejsku publiku. Ova činjenica najbolje se vidjela u strukturi posjetitelja u kojoj je dominirala mlađa i mlada publika zainteresirana za pripremljene programe, a bila je vidljiva i iznimna zastupljenost segmenta obiteljskih obilaska muzeja. U tom smislu, ističu da je kvaliteta muzejskih i ostalih programa i svojevrsna "ulaganja" u edukacije i stvaranje nove publike proteklih godina, najbolje potvrđena tisućama posjetitelja na 14. Noći muzeja.

Organizatori ističu zadovoljstvo brojem sudionika i kvalitetom programa koji su prijavljeni iz manjih sredina, a vezanih za afirmaciju lokalne materijalne i nematerijalne kulturne baštine, koji su putem manifestacije Noć muzeja pronašli način bolje promocije vlastitih programa, što ujedno manifestaciji daje posebnu atrakciju i vrijednost.

Hrvatsko muzejsko društvo zahvaljuje publici na odazivu, a svim muzejskim djelatnicima i drugim sudionicima na doprinosu u uspješnoj realizaciji Noći muzeja 2019. Zahvaljujemo svim pokroviteljima, partnerima, sponzorima i medijima te drugim brojnim suradnicima koji su pomogli na različite načine u realizaciji Noći muzeja. Posebno ističemo činjenicu da je Hrvatska radio televizija realizirala specijalnu emisiju u udarnom terminu na HTV1 posvećenu Noći muzeja, s javljanjima s 11 lokacija, a medijski pokrovitelj Jutarnji list je kao i ranijih godina, insertirao programsku knjižicu Noć muzeja u svom nacionalnom izdanju.

24. Edukativna muzejska akcija

(Pre)hrana

O Edukativnoj muzejskoj akciji i Međunarodnom danu muzeja

Međunarodni dan muzeja obilježava se svake godine 18. svibnja, a muzeji u cijelom svijetu organiziraju različita događanja. U Hrvatskoj, programi uz Međunarodni dan muzeja započinju u travnju, a Hrvatsko muzejsko društvo od 1998. godine aktivno se uključuje u obilježavanje Međunarodnog dana muzeja, 18. svibnja, organizacijom edukativne akcije za mlade posjetitelje muzeja. Voditelj edukativne akcije je Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva. Godinama se ova akcija održava u trajanju od mjesec dana, a sama završnica se održava 18. svibnja. Svaki od uključenih muzeja kreirao je i realizirao svoj program na zadanu temu. Osim velikog broja uključenih muzeja ovogodišnji program zabilježio je porast uključivanja srodnih ustanova i udruga (pučkih otvorenih učilišta, arhiva, udruga u kulturi...) te se broj sudionika povećava iz godine u godinu. Uz osmišljava-

nje vizualnog identiteta i medijske promidžbe, cilj akcije je promocija muzeja kao ustanova identiteta i čuvara baštine putem jednostavne i kvalitetne interpretacije i komunikacije prema širem krugu posjetitelja.

24. Edukativna muzejska akcija (EMA)

U 2019. godini održala se 24. Edukativna muzejska akcija povodom Međunarodnog dana muzeja pod nazivom (PRE)HRANA i trajala od 18. travnja do 18. svibnja. Prema Zakonu o hrani, ona je "svaka tvar ili proizvod prerađen, djelomično prerađen ili neprerađen, a namijenjen je konzumaciji ili se može opravdano očekivati da će ga ljudi konzumirati." (*Narodne novine 81/13, 14/14*). Nasuprot tome, ovogodišnja *Edukativna muzejska akcija* bila je posvećena kulturi prehrane kakva je nastajala i mijenjala se kroz stoljeća u cijelom svijetu, njezinoj vrijednosti i snazi, zdravstvenim i prehrambenim vrijednostima namirnica, ali i društvenom i filozofskom kontekstu u kojem ona nastaje. Hrana je oduvijek postojala kao osnovna potreba, čovjeku "na raspolaganju" kao izvor energije, užitka, razlog okupljanja i druženja. Prehrana je sastavni dio raznih pučkih vjerovanja, običaja i obreda, a

njezine vrste, pribavljanje, transport, pohrana i prerada dobar su prikaz vremena i društveno-kulturnog konteksta u kojem su stvoreni. Prehrana nije samo pripremljeno i pojedeno jelo, ono je filozofija i navika, običaj i ponašanje, ona je najživlja slika onih prije nas, čija su jela ovisila o socijalnim prilikama, tradiciji, utjecajima doseljenika, modi i povijesnim trenucima. U Akciji je sudjelovalo 63 muzeja, galerija i drugih ustanova u kulturi sa svojim programima.

Priprema i razrada aktivnosti

Aktivno planiranje programa počelo je još tijekom 2018., a dogovor konkretnih tema, termina i angažmana krenuo je krajem 2018. godine te osobito nakon Noći muzeja. Voditeljica programa Maša Zamljačanec je uz suorganizaciju Jelene Hotko, voditeljice Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju te uz pomoć predsjednice Hrvatskog muzejskog društva Vlaste Krklec koordinirala prijave, okupila suradnike i u suradnji s dizajnerima, snimateljima i fotografima te stručnjacima za zvuk sudjelovala u oblikovanju plakata, letka, web banera, materijala za društvene mreže, knjižice s programima, tv i radio spota – razvi-

janje koncepta, urednički poslovi, istraživanje i pisanje scenarija.

Pokrovitelji i suradnici:

- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
- Grad Zagreb
- Grad Koprivnica
- Podravka d.d.
- Hrvatska radio televizija
- Radio Drava
- Otvoreni radio
- Drava info
- Klikaj.hr
- Radio Glas Podravine
- Epodravina

Razvoj i izvedba vizualnog identiteta

Autor svih vizuala (knjižica, plakati, te profilne i cover fotografije) je Saša Bogadi. Vizualni identitet programa razvijan je kroz veljaču i ožujak 2019. godine te je tijekom travnja predstavljen javnosti. Vizualni identitet 24. Edukativne muzejske akcije autorski je rad (digitalni crtež) višegodišnje suradnice HMD-a Ane Filep. Lik osmišljan kao glavni element ovogodišnjeg vizua-

la postao je prisutan u svakom muzeju ili galeriji koja sudjeluje u akciji, ali i šire putem plakata, letaka, banera... Tiskano je ukupno 150 plakata formata B2 koji su distribuirani na centralnim pozicijama u svakom gradu i 2000 knjižica koje su podijeljene ili prodane posjetiteljima kao ulaznica, ali i svojevrsna uspomena i element koji služi daljnjoj promociji Akcije i Hrvatskog muzejskog društva.

Promotivne aktivnosti

Program Edukativne muzejske akcije tijekom pripreme i provedbe svakodnevno je oglašavan na televiziji, radio postajama, u tiskanim i elektronskim medijima te na društvenim mrežama. Snimljen je i TV spot redatelja snimatelja i montažera Dinka Šimca koji se prikazivao na Hrvatskoj radio televiziji, na ekranima u brojnim ustanovama sudionicama Akcije, city

light plakatima te na društvenim i mrežnim stranicama ustanova u kulturi.

U nastavku navodimo medije koji su prenijeli vijest o programu:

- Glas Podravine
- Podravski list
- Radio Glas Podravine
- Radio Drava
- Radio Koprivnica
- Otvoreni radio
- epodravina.hr
- drava-info.hr
- culturnet.hr
- Hrvatski radio

Najave svih događanja vezanih uz Edukativnu muzejsku akciju na svojim su web stranicama i stranicama društvenih mreža prenijele sve ustanove - sudionici Akcije te brojne suradničke organizacije i pojedinci.

Sudionici akcije

Arheološki muzej Narona
 Arheološki muzej u Zagrebu
 Arheološki muzej Zadar
 Dom Marina Držića
 Dubrovački muzeji
 Dvor Veliki Tabor
 Etnografski muzej Istre
 Etnografski muzej Split
 Galerija Antuna Augustinčića
 Galerija umjetnina grada Slavenskog Broda
 Gliptoteka HAZU
 Gradska galerija Antun Gojak
 Gradski muzej Drniš
 Gradski muzej Karlovac
 Gradski muzej Sisak
 Gradski muzej Vukovar
 Hrvatski muzej naivne umjetnosti
 Hrvatski pomorski muzej Split
 Hrvatski povijesni muzej
 Hrvatski prirodoslovni muzej
 Hrvatski školski muzej
 Kninski muzej
 Memorijalni centar Faust Vrančić
 Memorijalni centar Jozo Kljaković
 Muzej moderne i suvremene umjetnosti Rijeka
 Moderna galerija
 Muzej suvremene umjetnosti Zagreb
 Muzej betinske drvene brodogradnje
 Muzej Brodskog Posavlja
 Muzej Cetinske krajine – Sinj

Muzej grada Iloka
 Muzej grada Pregrade
 Muzej grada Šibenika
 Muzej grada Trogira
 Muzej grada Umaga
 Muzej grada Zagreba
 Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split
 Muzej Ivanić Grada
 Muzej krapinskih neandertalaca
 Muzej Međimurja Čakovec
 Muzej Mimara
 Muzej Staro selo Kumrovec
 Muzej suvremene umjetnosti Istre
 Muzej triljskog kraja
 Muzej Turopolja
 Muzej za umjetnost i obrt
 Muzeji Ivana Meštrovića
 Muzejsko-memorijalni centar Dražen Petrović
 Narodni muzej Zadar
 Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog
 primorja Rijeka
 Pučko otvoreno učilište Buje
 Pučko otvoreno učilište Vrbovec
 Prirodoslovni muzej Dubrovnik
 Prirodoslovni muzej i zoološki vrt
 Prirodoslovni muzej Rijeka
 Strossmayerova galerija starih majstora HAZU
 Tehnički muzej Nikola Tesla
 Tiflološki muzej
 Zavičajni muzej Ozalj

Programi predstavljeni tijekom akcije (prema dostavljenim izvještajima sudionika)

Arheološki muzej Narona

Rimski jelovnik. Što su jeli stari Rimljani?

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 2170
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 410
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 0
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica: 10

Tijekom ovogodišnje 24. EMA-e Arheološki muzej Narona pozvao je na suradnju osnovne škole i vrtiće s područja Metkovića, Opuzena i Ploča te Srednju tehničku i poljoprivrednu školu Opuzen da se pridruže u istraživanju drevnih rimskih jelovnika. U sklopu programa djeca prema uputama voditelja programa su istraživala jelovnik starih Rimljana, izrađivala replike rimske hrane (bojeno slano tijesto, glina) i na praktičnim radionicama kuhala raznovrsna rimska jela i kušala neobične kombinacije okusa starog Rima. "Plodovi" programa su prezentirani javnosti u petak 17. svibnja u 11:30 u Arheološkom muzeju Narona otvorenjem izložbe dječjih radova "Rimski jelovnik. Što su jeli stari Rimljani?". Replike rimske hrane su napravile vrijedne ruke predškolaca iz DV Vid, DV Otrić-Seoci, DV Radost, DV Metković, DV Opuzen, DV Ploče s područnim vrtićima Komin, Rogotin i Staševica. Prehrambene navike bogatih i siromašnih Rimljana, vojnika i gladijatora su istražili, izradili panoe i likovne radove i prezentirali na otvorenju izložbe učenici iz OŠ Stjepana Radića (Metković), OŠ Opuzen, OŠ Ivo Dugandžić-Mišić (Komin), OŠ Vladimir Nazor (Ploče). Prijevoz za prezentere besplatno je osigurala tvrtka Čazmatrans-Nova d.o.o. PJ Metković. Izložba radova je ostala otvorena do 27. svibnja. Povodom obilježavanja Međunarodnog dana muzeja 18. svibnja 2019. u Arheološkom muzeju Narona.

Dom Marina Držića

Likovna radionica "Držićev teatar"

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 367
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 15
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 19
- Broj polaznika radionice: 15

Likovna radionica "Držićev teatar" održana je u razdoblju od veljače do lipnja 2019. godine. Na njoj su djeca predškolske i osnovnoškolske dobi stvarala zanimljive 3D kazališne prizore inspirirane Držićevim djelima i spominjanjem hrane u njima. Dosadašnji likovni programi Doma Marina Držića promovirali su najvećeg hrvatskog komediografa kroz motive i likove iz njegovih djela, renesansno vrijeme u kojem je živio i stvarao, kao i rodni Dubrovnik.

Ovom prilikom se on na neki način vratio na ishodište, tamo gdje je sve i počelo – na pozornicu. Polaznici radionice najprije su kroz razgovore s mentoricom učili o temama i likovima Držićevih djela te o kazalištu i scenografiji. Svako je dijete odabralo jedno djelo Marina Držića koje ga je najviše inspiriralo. Neki su se odlučili za one najpoznatije: Dundo Maroje, Tirena, Novela od Stanca i Skup, a drugima su draži bili Tripče de Utočče, Venere i Adon, Džuho Krpeta i Hekuba. Zatim su tehnikom assemblagea stvarali male Držićeve teatre. Za to su im poslužile kartonske kutije, akrilne boje, tkanina, škare i ljepilo. Djeca su, osim poznatih lica poput Laure, Petrunjele, Mara, Dunda Maroja i Skupa, od kartona izrezivala te bojala likove Popive, Miljenka, Bokčila, Tirene, Andrijane, Kamila, Venere, Adona, Dugog Nosa i božice Lito. A našle su se tu i vile, Nereide, bazilisci, ljudi nazbilj i ljudi nahvao te jedan kovač.

Dubrovački muzeji

Čičulin, Bes i samoniklo jestivo bilje

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 300
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom: 0
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 175
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada uključenih po prijavi): 0
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica: 0

Pedagoški odjel: viša muzejska pedagoginja Aleksandra Piteša I vanjski suradnik Tanja Tandara / Čičulin - Stara igra lovice ili mačke i miša poslužila je kao inspiracija za nastanak Hrvatske autohtone igracke Čičulin. Čičulin je tako postao krušenica – viseća greda na kojoj se pohranjivao višak kruha kako bi on bio što dalje od tla i prljavštine, no i zato jer je često bio plijen glodavaca. Na ukupno 4 radionice u kojima je sudjelovalo 70 djece iz dječjih vrtića Pile i Pile₁ – Dubrovnik, te 60 učenika prvih razreda OŠ Marina Držića uz igru su se vješali svi kolotovi “kruha” bez remećenja ravnoteže konstrukcije, a prije igraonica djeci je ispričana priča o skladištenju žitarica u Rupama. Arheološki muzej: viša kustosica Ivona Michl / Hrana kao lijek – Na predavanju otvorenog tipa 30-ak se građana upoznalo sa posudom u obliku Besa. Takve glinene posude sa reljefnim prikazom Besa koristile su se u kultne, odnosno medicinske svrhe. Stari Egipćani su vjerovali, da će bolesno dijete koje popije mlijeko iz ovakvog vrča ozdraviti, jer će Bes svojim božanskim moćima, majčino mlijeko pretvoriti u lijek.

Etnografski muzej: kustos Ivica Kipre, viša kustosica Branka Hajdić i kustosica Sandi Sardelić iz Gradskog muzeja Korčule / Mala škola etnologije: Samoniklo jestivo bilje – tradicija na suvremeni način – Nakon uvodnih predavanja o tradicijskoj prehrani 15 polaznika – učenici srednje Turističko-ugostiteljske škole (smjer kuhar), kroz izlaganje i razgovor upoznalo se sa samoniklim biljem, a nakon branja isto-

ga polaznici su ga pripravili u ukusan objed i poslužili u lokalnom OPG-u. Tako je samoniklo jestivo bilje postalo ukusno tradicijsko jelo, re-interpretirano na suvremeni način. U sklopu programa sudionici su posjetili Zavičajni muzej Konavala, Mlinove na rijeci Ljutoj te Soko kulu u Dubravci.

Dvor Veliki Tabor – Muzeji Hrvatskog zagorja

Velikotaborski labirint kao “duhovna hrana”

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 4071 ljudi
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 143 osobe
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 27 posjetitelja
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 10
- Broj prodanih knjižica: 7
- Broj neprodanih knjižica: 3

U postojeći labirint, simbol puta u središte, integrirane su ljekovite biljke korištene još u srednjem vijeku. Forma kamenog labirinta nastala je na početku akcije, a svečanim završetkom gradnje kamenog labirinta ljubavi i stvaralaštva te ceremonijalnim prolaskom kroz njega obilježen je Međunarodni dan muzeja. Cijeli proces snimljen je FX foto video autdi Studia, a naknadno će biti objavljen i video. Osim radionica s velikim labirintom, odžano je nekoliko radionica gradnje malog labirinta, a išlo se i na Veronikin put gdje su biljke bile pojedinačno detektirane i o svakoj se zasebno učilo – o izgledu, cvatnji, sadnji, upotrebi i ljekovitosti. Tijekom 24. EMA-e u Dvoru Veliki Tabor promovirana je monografija slikara Franje Klopotana uz prigodni program kojem je nazočilo dvadesetak osoba. Promocija je održana 25. travnja 2019. Uz blagdan sv. Jurja, zaštitnika Desinića, na Jurjevo je, pored Velikog Tabora zapaljen krijes i održan program uz druženje sudionika. Na Uskrsni ponedjeljak

500-tinjak ljudi okupilo se na tradicionalnoj smotri kuburaških društava i prikazu pucanja iz kubura. Tijekom mjesec dana održavanja 24. EMA-e, osim standardnih posjetitelja Dvora, individualnih i organiziranih, kroz prostore muzeja i oko njega (time i kroz Velikotaborski labirint) prošlo je i više tisuća djece i odraslih koji, u okviru organiziranih školskih i inih ekskurzija, posjećuju Veliki Tabor.

Etnografski muzej Istre/Museo etnografico dell'Istria

Čajanka s okusom tradicije

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 1656
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 52
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 81
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica: 0

Program je održan u suradnji s Davorkom Šajina koja je djecu naučila kako se rade pazinski cukerančići. Svaki polaznik je izradio i ispekao kolač. Nakon toga održana je čajanka. Uz cukerančići i čaj od lipe s djecom se razgovaralo o nematerijalnoj kulturi.

Gliptoteka

UNESCO-ovi spomenici u Gliptoteci HAZU

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 515
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 515
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 12
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 50
- Broj prodanih knjižica: 49
- Broj neprodanih knjižica: 11

Program ovogodišnje 24. EMA-e koncipiran je oko stalnog postava Zbirke sadrenih odlje-

va fragmenata s nepokretnih spomenika hrvatske kulturne baštine od IX. do XV. stoljeća, koji smo dodatno obogatili sadržajima vezanim uz temu UNESCO spomenika. U suradnji sa studentima Hrvatskih studija i Grafičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu napravljena je virtualna izložba o UNESCO spomenicima s Popisa svjetske kulturne baštine čiji se odljevi nalaze u stalnim postavima Gliptoteke. Posjetitelji su na porti dobili letak s osnovnim informacijama i igrom koju su trebali riješiti te pronaći motive vezane uz ovogodišnju temu akcije prehrane. Organizirano je jedanaest vodstava i radionica za sve uzraste većinom osnovne i srednje škole, gdje su se polaznici kreativno izražavali oblikujući u raznim tehnikama motive s eksponata iz stalnih postava Gliptoteke, koji su dio UNESCO baštine. Na sam Dan muzeja 18. svibnja 2019. održana je promocija virtualne izložbe te su podijeljene tri nagrade u sklopu akcije.

Gradska galerija Antun Gojak

"Budimo fit s Gojakom"

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 84
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): -
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 84
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi):
- Broj prodanih knjižica: -
- Broj neprodanih knjižica: 10

Ovim programom Galerija će polaznicima skrenuti pozornost na važnost prehrane. Kroz radionicu podijeliti ćemo hranu na makronutrijente, i detaljnije se upoznati sa funkcijom svakog makronutrijenta. Osim spomenutog, polaznicima ćemo ukazati kako zdrava prehrana može biti ukusna i zabavna za pripremanje.

Gradski muzej Sisak

Jelovnik Siscie

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 3583
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 0
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 1008
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica: 0

Za vrijeme trajanja programa Jelovnik Siscie tri sisačke osnovne škole pripremile su obrok za učenike po prilagođenim rimskim receptima. Iako je službeno Akcija završila, naš program se nastavlja provoditi i u godinama koje dolaze tako da će jela biti pripremljena u ovom programu ostati u stalnoj ponudi svih sisačkih osnovnih škola. Rimski obrok u ovoj akciji je kušalo 1008 učenika. Rimske recepte prilagodila je Ivana Ožanić Roguljić s Instituta za arheologiju u Zagrebu dok je prilagodbu jela napravila Dijana Gluhak Spajić, iz tvrtke RED FORK prema sustavu upravljanja kvalitetom prehrane Healthy Meal Standard.

HRVATSKI MUZEJ NAIVNE UMJETNOSTI

U naivi serviramo hranu na staklu

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 248
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 61
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 35
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0
- Broj prodanih knjižica: podijeljeno besplatno
- Broj neprodanih knjižica: 0

Povodom Međunarodnog dana muzeja u sklopu 24. Edukativne muzejske akcije – EMA u Hrvatskom muzeju naivne umjetnosti održano je pet likovnih radionica za djecu osnovnih škola s temom U naivi serviramo hranu na staklu.

Djela klasika naive izložena u stalnom postavu bila su izvor nadahnuća za dječje radove, a posebno motivi (pre)hrane prisutni na slikama Ivana Generalića, Mije Kovačića, Ivana Večenaja, Martina Mehkeka i Franje Filipovića. Djeca su stvarala u različitim tehnikama: crtanje flomasterima po platnenim torbama i slagalicama, slikanje na staklu i kolaž. Radionicama je prethodilo stručno vodstvo kroz stalni postav HMNU-a. Cilj radionica bio je upoznati djecu s umjetninama našega Muzeja i omogućiti im da se okušaju u novim likovnim tehnikama. U subotu 18.05.2019., u povodu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja posjetitelji HMNU-a imali su priliku besplatno razgledati stalni postav te su uporabom interaktivnih tableta dobili mogućnost istraživanja naive i u virtualnom prostoru. Za zainteresirane građane priređena su dva besplatna stručna vodstva u kojima smo im opširnijom prezentacijom omogućili više saznanja o umjetnosti naive, a najveće zanimanje javnosti izazvala je prezentacijska edukativna radionica slikarstva na staklu koju je vodio slikar Ivan Andrašić.

Hrvatski pomorski muzej Split

Život pod morem – tajne hrvatskog podmorja

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 727
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 46
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 0
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica: 10

U Hrvatskom pomorskom muzeju Split povodom 24. EMA-e održane su tri muzejsko-edukativne radionice za djecu pod nazivom "Život pod morem – tajne hrvatskog podmorja: dvije 10. svibnja – OŠ Lučac Split kada su nas posjetili trećaši zajedno s učiteljicom Nikicom Sikiricom, te 1. b OŠ Lučac Split zajedno s učiteljicom Đurđicom Grgić. Treća radionica, otvoreni poziv, održana je 18. svibnja na

Međunarodni dan muzeja. Djeca i učenici učili su o mediteranskoj prehrani koja je na glasu kao jedna od najzdravijih na svijetu. Upisana je 2013. godine na UNESCO-ovu reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Ovu je prehranu na hrvatskom Jadranu, njegovoj obali, otocima i dijelu zaleđa zaštitilo i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske također kao nematerijalno kulturno dobro.

Na muzejsko-edukativnim radionicama učenici su otkrili kakvu sve hranu dobivamo iz mora. Upoznali su se s različitim vrstama morskih bića i brojnim vrstama riba: lubinom ili brancinom, oradom ili komarčom, puževima golaćima, hobotnicama i sipama. Saznali su zašto zubatac i list nose upravo to ime, a zašto se srdela naziva hraniteljicom. Na koncu, istraživali su hrvatsko podmorje, isprobavali su ronilačku opremu koju nam je ustupila Udruga podvodnih aktivnosti Rostrum Split, disali su uz pomoć ronilačkih boca i regulatora koji im daju zrak na zahtjev. Bavili su se podvodnom arheologijom istražujući olupine brodova, ali i ekologijom. Na ovaj način podigli smo svijest o očuvanju mora i morskoga okoliša za buduće generacije. Ustanovili smo kako je dužnost svih nas čuvati more i morski svijet od zagađenja.

Hrvatski povijesni muzej

"Gladna 1918."

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 831
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 24
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 182
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 30
- Broj prodanih knjižica: 21
- Broj neprodanih knjižica: 19

Tijekom mjesec dana trajanja 24. Edukativne muzejske akcije (EMA)sa zajedničkom temom "(Pre)hrana", od 18. travnja do 18. svibnja u Hrvatskom povijesnom muzeju organiziran je pedagoški program pod nazivom "Gladna 1918.". Program se sastojao od niza eduka-

cijsko-animacijskih aktivnosti (interaktivnih kostimiranih stručnih vodstava, rješavanja edukativnih radnih zadataka u obliku novina iz vremena Prvog svjetskog rata, raznovrsnih pedagoških radionica), vezanih uz aktualnu izložbu "1918. – Prijelomna godina u Hrvatskoj", kojoj je bio svojevrsna nadopuna u sadržajnom i edukativnom smislu. Akcijom "Gladna 1918." predstavljen je svakodnevni život ljudi na kraju rata (civila u domovini i vojnika na bojištima), s posebnim naglaskom na dramatičnu nestašicu hrane i glad stanovništva, pogotovo u Istri i Dalmaciji te Bosni i Hercegovini, koja je dovela do organiziranih humanitarnih akcija zbrinjavanja gladne djece. Sudjelovanjem u programu "Gladna 1918." posjetitelji su na više načina, interaktivnim putem, saznali mnoštvo informacija – o tome kako su ljudi živjeli, što su jeli, kako su si međusobno pomagali, tko su bili najugroženiji, tko gladni, a tko siti prijelomne 1918. godine. Akcija je, stoga, na posjetiteljima primjeren način, aktualizirala temu gladi iz vremena Prvog svjetskog rata te navela na promišljanje o njenim razmjerima i prehrani stanovništva, kako godine 1918., tako i današnjice.

Program Akcije bio je prilagođen posjetiteljima svih dobnih skupina, u grupnim i individualnim posjetima, a namijenjen primarno posjetiteljima osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta. Posjetitelji su svakodnevno imali priliku sudjelovati u kostimiranim stručnim vodstvima (više osoba/likova iz vremena rata) u terminu po vlastitom izboru, nakon kojih su mogli uz dodatno pripremljene edukativne sadržaje i radne zadatke istraživati izložbu i na zanimljiv način otkriti brojne informacije o životu ljudi s kraja Velikoga rata. Prateći radni zadaci posebno su osmišljeni i oblikovani da nalikuju novinama iz vremena rata (odabirom rubrika i pratećih likovnih i tekstualnih sadržaja, uz mnoštvo priloženih informacija i zanimljivosti objavljenih u hrvatskome tisku 1918. godine – Ilustrovani list, Zabavnik, Koprive, Novo doba...), a pitanja i odgovori prate i nadopunjuju izložbeni sadržaj te u konačnici posjetiteljima ostaju kao pod-

sjetnik i svojevrsna uspomena na izložbu i posjet Muzeju. Dana 18. svibnja, povodom obilježavanja Međunarodnog dana muzeja (u skladu s temom akcije i ovogodišnjom ICOM-ovom temom "Muzeji kao središta kulture: budućnost tradicije") Hrvatski povijesni muzej organizirao je bogati i raznovrsni cjelodnevni program, uz duže radno vrijeme (od 10 do 18 sati) i besplatan ulaz za sve posjetitelje. Organizirana su kostimirana stručna vodstva po izložbi "1918. – Prijelomna godina u Hrvatskoj" u četiri navrata (s početkom u 11, 13, 15 i 17 sati), na kojima su najbržim/najsretnijim posjetiteljima uručeni mali pokloni (katalozi gostujuće izložbe "Ante vitez Šupuk i njegov grad" Državnog arhiva u Šibeniku i Muzeja grada Šibenika), pedagoške radionice (rješavanje edukativnih i kreativnih zadataka uz pomoć kostimiranih vodiča – likova iz vremena Prvog svjetskog rata, uz učenje i upotrebu Morseovog koda, slagalice s prikazom karte Europe prije i nakon Prvog svjetskog rata, rješavanje originalnih pitalica i zagonetki iz vremena rata, izradu i ukrašavanje igračaka od papira, na način na koji su to činila i djeca u vrijeme Prvog svjetskog rata), te rješavanje radnih zadataka/novina "Gladna 1918.". Toga dana za sve posjetitelje je bio osiguran i poseban popust od 20% za kupovinu muzejskih publikacija i suveniru u ukupnom iznosu iznad 200 kn. Program je bio prilagođen posjetiteljima svih uzrasta, i namijenjen primarno individualnim i obiteljskim posjetima, te održan pod humanitarnim geslom iz vremena Prvog svjetskog rata: "Kad otaca neima, nek se spasu djeca!". Sudjelovanje u svim programima bilo je besplatno.

Hrvatski školski muzej

Što je za užinu?

- **Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 802**
- **Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 55**
- **Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 40**
- **Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0**

- **Broj prodanih knjižica: 0**
- **Broj neprodanih knjižica: 0**

Hrvatski školski muzej pripremio je program "Što je za užinu?" namijenjen djeci. Pravilna prehrana posebno je važna u razdoblju odrastanja. Što se u našim školama nudi djeci u školskoj prehrani? Zadovoljava li to njihove potrebe? Tko se brine o njoj kako bi bila zdrava i potpuna? Vežemo li ju uz našu tradicijsku kuhinju? Mnoga su pitanja bila pred nama, a na njih smo potražili odgovore u suradnji s onima koji znaju više – učenicima i profesorima Prehrambeno-tehnološke škole iz Zagreba. U muzeju je održan savršen spoj znanja i kreativnosti u obliku predavanja "Pravilna prehrana-živjeti zdravo" i radionice slaganja nutritivno visokovrijedne užine iz ponuđenih namirnica, 9. svibnja 2019. Sudjelovali su učenici 4. razreda Osnovne škole M. Krleže iz Zagreba (37 učenika). U okviru predavanja "Pravilna prehrana-živjeti zdravo" nastavnici iz Prehrambeno-tehnološke škole Zagreb objasnili su načela pravilne prehrane adolescenata te dali smjernice za uvođenje zdravih navika u dnevnu prehranu. Tehničari nutricionisti su ukazali na prednost svojeg zanimanja te kako nakon edukacije možemo poboljšati svoje zdravlje.

Memorijalni centar Jozo Kljaković

Ilustracije za knjige

- **Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 300**
- **Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 300**
- **Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 0**
- **Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0**
- **Broj prodanih knjižica: 0**
- **Broj neprodanih knjižica: 0**

Memorijalna zbirka Jozo Kljaković povodom Međunarodnog dana muzeja osmislila je niz programa koji su se odvijali od 18. travnja do 18. svibnja 2019. godine. Kako je tema ovogodišnje manifestacije 24. EMA-Prehrana, željeli smo raznovrsnim programima koji nisu vezani uz

prehranu, prehrambene navike i recepte, približiti široj publici rad Zbirke Kljaković i stvaralaštvo Joze Kljakovića. Program smo započeli s muzejsko pedagoškom radionicom za djecu iz Dječjeg doma Zagreb, Nazorova 49, koja se održala 24. travnja od 9.30-11.00 sati pod nazivom "Ilustracije za knjige", a tijekom radionice polaznici su upućeni u likovno stvaralaštvo Joze Kljakovića kroz segment ilustracija za knjige s potpisom Joze Kljakovića. Radionica je održana pod stručnim vodstvom Lidije Fištrek, kustosice i Ksenije Filipović, ak. slikarice. Stručnim vodstvom i projektom ostvarenim u suradnji sa studentima Veleučilišta Vern' iz Zagreba, nastavili smo s programom koji je realiziran 9. svibnja 2019. u 15.30-17 sati. Tijekom stručnog vodstva za studente studija Odnosi s javnošću, održano je predavanje o radu zbirke i životu Joze Kljakovića. Studenti su upoznati s životom Joze Kljakovića i stvaralaštvom u okviru stalnog postava zbirke te im je Lidija Fištrek održala predavanje vezano za projekt Popularizacije zbirke kod mladeži koja ih ujedno mentorira tijekom izrade na ovom projektu. Dana 15. svibnja 2019., u 18 sati održano je predavanje akademika Borisa Senkera nastavno na izložbu koja je održana povodom 130. obljetnice rođenja Joze Kljakovića pod nazivom "Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu i avangardne tendencije u dvadesetim godinama prošlog stoljeća". Nakon predavanja u 20 sati, otvorena je izložba akademskih kipara Petra Čuje i Adriana Maroka pod nazivom Forma. Ovim programima završili smo mjesec obilježavanja Međunarodnog dana muzeja i promocije Memorijalne zbirke Jozo Kljaković u okviru navedene manifestacije. Svi programi bili su jako dobro posjećeni i popraćeni u medijima što se nalazi u prilogu izvješća.

Muzej moderne i suvremene umjetnosti Rijeka

Hrana za pogled

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 222
- Broj sudionika u programu: 70

- Broj posjetitelja koju su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): -
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): -
- Broj prodanih knjižica: -
- Broj neprodanih knjižica: -

Akcija je započeta tek 14. svibnja 2019. godine radi samostalne izložbe Gorana Trbuljaka postavljene u svim izložbenim prostorima MMSU u Rijeci do 12. svibnja 2019. EMA je realizirana kao stalno otvorena izložba HRANA ZA POGLED s popratnim likovnim radionicama. Za izložbu su odabrane rijetko izlagane slike iz muzejske zbirke na temu mrtve prirode s hranom, a sudionicima je prikazivan i suvremeni film Ane Hušman Plac snimljen na glavnoj zagrebačkoj tržnici. Na međunarodni dan muzeja održana je likovna radionica s četiri grupe polaznika programa za nadarene pod vodstvom muzejske pedagoginje Milice Đilas. Istog dana muzejska pedagoginja Ivana Lučić vodila je radionicu za djecu od 6 do 11 godina u kojoj se na temelju izloženih slika i filma razgovaralo o zdravoj hrani, kreirao kreativni stol sa stolnjakom od papira i hranom od recikliranog materijala te eksperimentiralo s bojom dobivenom od crvenog kupusa. Akcija je nastavljena sve do 29. svibnja te je održana još jedna uspješna radionica zdrave hrane.

Moderna galerija

"Oko stola moderne"

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 1061 posjetitelj
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 334 sudionika
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 287 posjetitelja
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 100 kom
- Broj prodanih knjižica: 106 kom
- Broj neprodanih knjižica: 4 kom

Raznovrsnim sadržajima privukla je posjetitelje različitog uzrasta (osnovnoškolce, srednjoškolce i odrasle) koji su sudjelovali u

programu edukativnih vodstava i likovnih radionica na temu hrane i običaja vezanih uz kulturu prehrane. Tema je prezentirana putem brojnih umjetničkih ostvarenja, karakterističnih za hrvatsku umjetnost 20. stoljeća, prikazanih u stalnom postavu galerije (Slavko Šohaj "Dječak II", Marijan Detoni "Prehrana", Zlatko Bourek "F.N." i Gorki Žuvela "Probudit ću se, a zakoni i naravi bit će promijenjeni"...). Stručna vodstva primjerena uzrastu i potrebama grupe približila su posjetiteljima pojedine umjetničke stilove, umjetničke grupe te pravce moderne umjetnosti. Bavila su se istraživanjem običajnih, konceptualnih i socijalnih aspekata prehrane.

Muzej za umjetnost i obrt

MUO na meniju

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: **1.075**
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: **245** izravnih, a neizravno svi posjetitelji (**1.075**) – jer je edukativna izložba postavljena u prostoru Stalnog postava
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): **85**
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): **200**
- Broj prodanih knjižica: **145**
- Broj neprodanih knjižica: **45**

U sklopu 24. edukativno muzejske akcije pod naslovom (PRE)HRANA Muzej za umjetnost i obrt sudjelovao je s programom MUO na meniju. A na meniju smo ponudili delikatesnu edukativnu izložbu te slasne kreativne radionice tematski vezane uz spomenutu izložbu i Stalni postav. Nekima su muzejski predmeti hrana za dušu, a nekima dio prehrane. Pokazalo se kome su muzejski eksponati hrana i kako se s njima nose restauratori. Ne pojedinim pojedenim primjerima iz naših radionica za tekstil, namještaj i slike posjetitelji su mogli vidjeti vrlo zanimljive i zagonetne kompozicije. Inspirirani bubicama koje vole muzejske predmete na radionicama su posjetitelji izrađivali

likovna djela u raznim tehnikama – od grafika do skulptura od žice.

MUZEJ CETINSKE KRAJINE – SINJ

ARHEOLOŠKI SVIJET HRANE

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: -
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: **570**
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): -
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): -
- Broj prodanih knjižica: -
- Broj neprodanih knjižica: -

U okviru redovitih edukativnih muzejskih aktivnosti Muzej Cetinske krajine – Sinj i ove godine je sudjelovao u 24. edukativnoj muzejskoj akciji povodom Međunarodnog dana muzeja pod nazivom (PRE)HRANA u organizaciji Hrvatskog muzejskog društva - Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju. Muzej se šesnaestu godinu za redom pridružio posebnim prigodnim edukativnim programom pod nazivom Arheološki svijet hrane. U Muzeju Cetinske krajine - Sinj koji je privremeno smješten u Alkarskim dvorima u Sinju radi kompletne rekonstrukcije, adaptacije i preuređenja svoje muzejske zgrade, u razdoblju od 18. travnja do 7. lipnja provodile su se edukativne aktivnosti. Program je obuhvaćao tematska predavanja uz PowerPoint prezentacije nakon čega su polaznici edukacija kroz likovne radionice s unaprijed pripremljenim muzejskim predlošcima i osmišljenim radnim zadacima uz poticanje kreativnih procesa mogli izrađivati i prezentirati svoje radove. Posebno su izdvojeni i predstavljeni arheološki predmeti - keramičko posuđe iz prapovijesnog i antičkog razdoblja koje pruža brojne podatke o životu ljudi koji su živjeli na području Cetinske krajine prije više tisuća godina. U tematskim prezentacijama djeca su se upoznavala s navedenim predmetima svakodnevnog uporabe s posebnim naglaskom na amforama, keramičkim posudama, koje su prema obliku i veličini služile za skladištenje i transport

ulja i vina te drugih namirnica. Teme predavanja obuhvaćale su proces i tehnike izrade ovih predmeta, a posebno su obrađene i najvažnije žitarice kroz prošlost.

U drugom dijelu programa djeca su u slikarskoj tehnici mozaik lijepljenjem raznovrsnih žitarica (proso, ječam, pšenica, zob, raž, kukuruz) prema zadanim predlošcima, slagala određene tipove amfora dobivajući zanimljive cjelovite površine. Edukativni program bio je popraćen i rješavanjem zanimljivih radnih listića, mozgalica, slagalica i drugih edukativnih materijala u kojima su djeca mogla potvrditi stečeno znanje i kreativnost.

Radionice su bile namijenjene djeci predškolske i školske dobi (1. – 6. razred osnovne škole) te mladima s posebnim obrazovnim potrebama, a po završetku radionica na prigodnoj izložbi predstavljeni su likovni radovi polaznika. U ovogodišnjem muzejskom programu sudjelovalo je 570 sudionika. Sudjelovala su djeca i mladi iz Centra za odgoj i obrazovanje Juraj Bonači – Podružnica Sinj, djeca iz dječjih vrtića Blagovijesti, Bili cvitak, Maslačak i Alkarić iz Sinja, učenici osnovnih škola u Sinju (Osnovna škola fra Pavla Vučkovića, Osnovna škola Ivana Lovrića i Osnovna škola Marka Marulića), Osnovna škola Dinka Šimunovića u Hrvacama i Osnovna škola Kamešnica u Otoku te Područne škole u Potravlju, Biteliću, Glavicama i Udovičićima. Vanjska suradnica u programu bila je Anđela Marinović, d.i.a. (oblikovanje i ilustriranje predložaka, grafičko oblikovanje i priprema za tisak). Povodom edukativne akcije obavljeni su pripremni radovi za tisak muzejske likovne mape u kojoj se nalaze likovni predlošci muzejskih predmeta iz Arheološke zbirke te radni listići, mozgalice i enigmatski zadaci (ukupno 12 predložaka). Obavljeni su pripremni radovi, izrada fotografija muzejske građe (amfore), oblikovanje i ilustriranje predložaka, grafičko oblikovanje i priprema za tisak muzejske likovne mape.

Muzej grada Zagreba

Što i kako su kuhale naše bake 1960-ih?

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 3790
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 31
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 182
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 100
- Broj prodanih knjižica: 100
- Broj neprodanih knjižica: -

U sklopu 24. EMA-e pod temom (Pre)hrana Muzej grada Zagreba proveo je program pod nazivom "Što i kako su kuhale naše bake 1960-ih?". Održale smo 7 radionica za djecu predškolske i osnovnoškolske dobi u kojima je sudjelovalo 31 dijete. Djeca su dobila zadatak temeljen na kuharici Mire Vučetić "Suvremena prehrana i kuhanje" iz 1961.g. Temu (Pre)hrana povezale smo s tematskom izložbom u muzeju "Moda i odijevanje u Zagrebu 1960-ih". U suradnji s kustosicom i voditeljicom Zbirke svakodnevice, Marinom Pericom Krapljanov, u prostoru refektorija, gdje su se održavale radionice, stavili smo u dvije vitrine posuđe iz razdoblja 1960-ih. Pomoću kombinirane tehnike kolaža i flomastera djeca su dobila zadatak da prikažu na papirnatom tanjuru jedan recept iz kuharice "Suvremena prehrana i kuhanje". Na rubu "tanjura" izrađivali su sastojke i količinu potrebnu za taj recept, dok su sredinu tanjura iskoristili da prikažu već pripremljeno jelo. Za Međunarodni dan muzeja organizirale smo dvije radionice "Ja sam mala kuharica/kuhar" gdje su djeca izrađivala jednostavne deserte po receptima iz dječje kuharice "Ja sam mala kuharica" Mire Vučetić iz 1963.g. koju nam je ustupila na korištenje muzejska savjetnica Željka Kolveshi. Odabrale smo dva recepta – "Kuglice od smokvi" i "Slatke pastile", nabavile smo sastojke i pribor za kuhanje. Bez korištenja pećnice, djeca su izradila deserte koje su kasnije mogli i degustirati.

Galerija Ivan Meštrović

Umjetnost i hrana – blagovanje kod Meštrovića

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 3517
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 213
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): -
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): -
- Broj prodanih knjižica: -
- Broj neprodanih knjižica: -

Program je obuhvatio 6 radionica s dječjim vrtićima iz Splita i Kaštela te suradnju s prof. Franjom Šitumom i učenicima Škole za dizajn, grafiku i održivu gradnju u Splitu. U Blagovaonici Galerije Ivana Meštrovića 18. svibnja otvorena je izložba keramičkog posuđa koje su izradili učenici s odsjeka keramike, a uz njih je i Jelovnik obitelji Meštrović – odabrani recepti iz obiteljske kuharice Olge Meštrović. U prostoru vrtića koji su sudjelovali u programu izloženi su radovi nastali na radionicama – tanjuri, zdjelice, čaše i vaze.

Muzej Ivanić-Grada

Priče o (pre)hrani – na muzejski način

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 117 posjetitelja
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom: 3 posjetitelja
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 3
- Broj naručenih knjižica (bez 10 osnovnih komada): 0 komada
- Broj prodanih knjižica: 2 knjižice
- Broj neprodanih knjižica: 8 knjižica

Organizirana su tri edukativna predavanja na temu prehrane. Prvo predavanje pod nazivom "Neobični muzeji posvećeni hrani" održano je 17. travnja. Predavanje je bilo zabavnog i edukativnog karaktera, a govorilo se o namirnicama kojima su, zbog njihove važnosti, posvećeni čitavi muzeji. Drugo predavanje održano je 02. svibnja, a bilo je posvećeno svestranom i zna-

menitom Ivanićaninu Gjuri Stjepanu Deželiću, koji je uz sve svoje zasluge i interese, napisao čak i kuharicu. Na ovom predavanju predstavljena je povijest i kontekst njena nastanka, predavač je govorio o specifičnim namirnicama koje su bile često korištene te koji su je sve utjecaji oblikovali. Tema trećeg predavanja održanog 14. svibnja, bila je "Značaj kuhanja za društvo (kroz primjere domaćih običaja i tradicije)". Ponudili smo svim zainteresiranim mogućnost da nauče nešto više o hrani, njenom značenju, korištenju, običajima uz koje je vezana i što je simbolizirala. Tema je izložena sa sociološkog aspekta. Ovogodišnju EMA-u zaključili smo 18. svibnja Međunarodnim danom muzeja, organiziranjem edukativnih kreativnih radionica tehnike monotipije.

Muzeji Hrvatskog zagorja – Muzej krapinskih neandertalaca

"Jelovnik neandertalca"

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 14.111
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 185
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 119
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 50
- Broj prodanih knjižica: 50
- Broj neprodanih knjižica: /

U vremenu trajanja 24. Edukativno-muzejske akcije "(Pre)hrana" koja se održavala povodom obilježavanja Međunarodnog dana muzeja, u Muzeju krapinskih neandertalaca je organiziran program pod nazivom "Jelovnik neandertalca". Posjetitelji su se upoznali s prehranom neandertalaca i načinom na koji su je pribavljali te su saznali odgovore na brojna zanimljiva pitanja poput: Na koji način je neandertalac lovio? Jesu li neandertalci konzumirali i biljnu hranu? Jesu li bili lešinari i kanibali? Ima li prehrana veze s izumiranjem neandertalaca. Sudionici Akcije su mogli obići stalni muzejski postav i Nalazište Hušnjakovo uz korištenje edukativnog materijala "Jelovnik neandertalca" koji je tiskan u sklopu programa, a organizirane su i kreativne

radionice "Nahrani pračovjeka!" za individualne posjetitelje u kojima su sudjelovale obitelji s djecom, svaku subotu u vremenu trajanja Akcije: 20. i 27. travnja te 4. 11. i 18. svibnja. Na radionicama su se sudionici upoznali s jelovnikom krapinskog pračovjeka koji je poslužio kao motivi i inspiracija za oslikavanje keramičkih tanjura.

Muzej triljskog kraja

(PRE)HRANA RIMSKOG LEGIONARA

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 284
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 133
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 0
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica: -

Učenici su se zajedno sa svojim učiteljicama odazvali pozivu na „doručak“ i degustaciju antičkih slastica - jabuka i meda, stekli nova znanja o kulturi jela i prehrambenim navikama rimske vojske tijekom 1. stoljeća. Za odraslu muzejsku publiku je dr. sc. Vinka Matijević u Muzeju triljskog kraja održala predavanje naziva „Panis militaris u Tiluriju“ u kojem je donijela pregled prehrambenih navika rimske vojske i nutritivnih vrijednosti namirnica koje su legionari konzumirali tijekom Republike i Carstva.

Narodni muzej Zadar

U slast! . potraga za skrivenim receptima

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 1461 posjetitelja
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom: 0
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 91
- Broj naručenih knjižica (bez 10 osnovnih komada): 0 komada
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica: 8 knjižica

U Edukativnoj dvorani Kneževe palače u srijedu, 15. svibnja 2019. otvorena je izložba "U slast!" u organizaciji Pedagoške i Dokumentacijske službe uz stručnu suradnju kustosa iz

Galerije umjetnina, odjela Muzej grada Zadra te Prirodoslovnog i Etnološkog odjela. Ova izložba prilog je Narodnog muzeja Zadar ovogodišnjoj 24. Edukativnoj muzejskoj akciji na temu (Pre)hrana i Međunarodnom danu muzeja, 18. svibnja. Ovakve izložbe dobra su prilika da odabirom predmeta iz fundusa četiriju muzejskih odjela na interdisciplinarni način prikazemo raznolikost i slojevitost jedne teme u kulturno-povijesnom, tradicijskom, umjetničkom i prirodnoznanstvenom kontekstu. Što jedemo te kako i od kuda nabavljamo hranu, na koji je način čuvamo, spravljamo, konzumiramo, te koja pomagala pri tome koristimo, u kojim prilikama i na koji način pristupamo prehrani, doprinos je materijalnoj i nematerijalnoj baštini jedne regije. I u tom smislu, Narodni muzej čuva vrijedno nasljeđe sjeverne Dalmacije koje ovom izložbom komuniciramo na informativan i edukativan način. Izložba "U slast!" osim što prati ovogodišnju temu EMA-e, (Pre)hrana, ujedno nas navodi na promišljanje o dostupnosti hrane u svijetu. Stoga se ovom izložbom želi potaknuti razmišljanje svih posjetitelja o hrani kao izvoru života, ali i o prehrani kao izvoru u umjetnosti. Uz otvorenje izložbe prof. kuharstva Renato Kraljev održao je predstavljanje kuharice "Autohtona kuharica Zadarske županije". Riječ je o kuharici koja sadrži neke autohtone recepte pripreme hrane koji su na ovaj način spašene od zaborava. Izložba se može besplatno razgledati do 31. svibnja.

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

Murva, mušmula, nešpula...

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 912 posjetitelja
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom: 0
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 85
- Broj naručenih knjižica (bez 10 osnovnih komada): 0
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica: 8

Održano je pet radionica namijenjenih učenicima osnovnih škola, prilagođenih za djecu razredne nastave te viših razreda. Radionice su održane u prostoru Čudotvornice Muzeja. Tema je bila "zaboravljeno" VOĆE NAŠEG PODNEBLJA – MUŠMULA. Sudionici su se prisjećali svojeg iskustva s plodovima, učili su o onom voću koje im je bilo poznato te razgovarali o tome što je zimnica i na koje načine se voće može sačuvati i upotrijebiti. Svaki par dobio je jedan plod koji je služio kao inspiracija prilikom igre izrade kolača – od pira, vate i boja, a recepte su smišljali sami.

Pučko otvoreno učilište Vrbovec

"Muzejska kuhinja"- izložba autorica Sanje Prijatelj i Mirjane Ivanušić

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 165
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 0
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 6
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0
- Broj prodanih knjižica: 0
- Broj neprodanih knjižica:

U povodu Međunarodnog dana muzeja postavili smo izložbu o gastronomskoj baštini vrbovečkog kraja pod nazivom "Muzejska kuhinja" autorice Sanje Prijatelj i Mirjane Ivanušić. Izložba je predstavljena na 12 panoa kroz tekstove o namirnicama, kuhinjskim pomagalicama, posuđu, juhama, čušpajzima, glavnim jelima, tjestenini, prilozima, salatama, kruhu, kolačima i slasticama. Tekstove su pratile fotografije jela koje je snimila Iva Lulić, a hranu su pripremale članice 14 udruga žena s vrbovečkog područja. Izložba je bila postavljena u Maloj galeriji POU Vrbovec od 2.-18. svibnja 2019. godine.

Prirodoslovni muzej Dubrovnik

Slow food – od polja do stola (predavanje i radionica) Mali zeleni i slatko cvijeće (radionica)

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 1252
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 111
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): /
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): /
- Broj prodanih knjižica: /
- Broj neprodanih knjižica: 10

Drugog i trećeg dana programa, jedan od "hranitelja Grada", lokalni proizvođač Mirko Matić, kroz druženje je s 65 učenika i sedam profesora Osnovne Škole Marina Držića objasnio način uzgoja mikro-bilja i jestivog cvijeća te važnost mikroorganizmima bogatog i nezagađenog tla za njihovu proizvodnju i zdravlje ljudi. Najmlađi sudionici radionice pod nazivom Mali zeleni i slatko cvijeće mogli su saznati i kako je konzumiranje cvijeća duga tradicija na dubrovačkom području te na koji način Matićevi proizvodi nalaze svoje mjesto na jelovnicima lokalnih restorana. Na taj je način sudionicima na konkretnom primjeru pokazana važnost lokalne proizvodnje hrane i njezinog direktnog plasmana u dubrovačke ugostiteljske objekte.

Strossmayerova galerija starih majstora HAZU

Prikazi hrane na slikama starih majstora

- Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 650
- Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 223
- Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 4
- Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0

- **Broj prodanih knjižica: 5**
- **Broj neprodanih knjižica: 3**

Program je bio vezan uz obilazak stalnog postava Galerije i uključivao je uporabu tiskanog edukativnog materijala u formi radnih listova. Za predškolsku dob i mlađe polaznike pripremljen je program Pokaži mi što je na stolu! dok je starijima bio namijenjen program Mrtve prirode s jelom. Dva dana uoči Međunarodnog dana muzeja upriličen je poseban program Prikazi na slikama starih majstora – predavanje uz vodstvo namijenjeno srednjoškolcima.

Tehnički muzej Nikola Tesla

U društvu pčela

- **Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 23391**
- **Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 221**
- **Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 8**
- **Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0**
- **Broj prodanih knjižica: 0**
- **Broj neprodanih knjižica: 0**

Uloga pčela u životu čovjeka slojevita je. Kao oprašivači pomažu proizvesti usjeve, vrijednosti procijenjena na trećinu hrane koju koristimo. Ukusni med i cvjetni vrtovi koji održavaju oprašivanjem, dodatno obogaćuju život na zemlji. U Tehničkom muzeju nalazi se Apisarij – staklene košnice sa živim pčelama. Košnice su prolazom povezane s okolinom što im omogućava odlazak u prirodu i prikupljanje peluda i nektara. U sklopu radionica održanih u travnju i svibnju sudionici su posjetili apisarij, stekli znanja o pčelama, nakon čega su u dvorištu sudjelovali u sađenju urbanog vrta s medonosnim biljem kontinentalnog i mediteranskog tipa. Pri

tom su saznali dodatne podatke o pčelama, učili o bilju koje sade te spoznali da od različitog medonosnog bilja dobijamo različite vrste meda, ove izuzetno vrijedne namirnice za čovjeka. Kao nastavak na ove radionice na Međunarodni dan muzeja demonstrirano je vrcanje meda. Sudionici su se mogli osladiti medom i palačinkama u dvorištu muzeja.

Tiflološki muzej

"Mirisne slike"

- **Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 183 (bez sudionika radionica)**
- **Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 21**
- **Broj posjetitelja koji su došli s knjižicom (nisu kupili ulaznicu): 19**
- **Broj naručenih knjižica (BEZ 10 komada koje su bile uključene po prijavi): 0**
- **Broj prodanih knjižica: 0**
- **Broj neprodanih knjižica: 10**

Program se sastojao od radionice pod nazivom "Mirisne slike". Učesnici radionice prvo su prošli kroz Tamnu sobu, te ih se kasnije putem razgovora potaknulo da podijele svoje doživljaje i osjećaje prilikom posjeta sobi. S obzirom na to da su tema radionice mediteranski začini, sudionici su svoje osjećaje u Tamnoj sobi trebali poistovjetiti s nekim od začina i njihovim mirisima te od njih napraviti mirisnu sliku. Prema izrađenim slikama i komentarima sudionika možemo zaključiti da smo ostvarili cilj programa te uspješno proveli ovogodišnju radionicu.

STATISTIKA PREMA PRISTIGLIM IZVJEŠTAJIMA

- **Broj svih posjetitelja tijekom trajanja akcije: 68415**
- **Broj sudionika u programu 24. EMA-e: 5947**

**Mirta Pavić i
Slađana Latinović**

Osvrt na 11. Susrete sekcije restauratora i preparatora HMD-a

Sekcija restauratora i preparatora Hrvatskoga muzejskog društva je nakon zaokruženog prvog desetljeća djelovanja prošle godine u Zagrebu započela novu dekadu aktivnosti i održavanja stručnog skupa 11. susretima u lijepom okruženju Malog Lošinja. Čak ni kišno vrijeme nije utjecalo na posjećenost programu, kao ni na dobro raspoloženje tijekom stručnog izleta pod kišobranima.

Jedanaesti su susreti ujedno i posljednji održani pod dosadašnjim nazivom Sekcije jer je ovogodišnjom odlukom Ministarstva kulture konzervatorsko-restauratorska stru-

ka ujedinjena pod okriljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturne baštine. Muzejsko stručno nazivlje je time izmijenjeno te su muzejski restauratori sada konzervatori-restauratori, a dosadašnji preparatori su restauratori tehničari. Termin preparator odnosit će se od sada isključivo na preparatorsku službu u prirodoslovnim muzejima.

S obilježavanjem desetih susreta uvedena je tematska koncepcija programa, pa se tako od prošlogodišnjeg okupljanja nastavljamo baviti određenom temom stručnog skupa. Ovogodišnji Susreti bili su tematski posvećeni preventivnoj zaštiti u širem smislu, odnosno uvjetima čuvanja i izlaganja raznovrsne građe. Predavanja okupljena pod zajedničkom temom "*Upali mrak i isušiti zrak - uvjeti izlaganja i načini opremanja građe u muzejima*" održali su kolege iz različitih muzejskih institucija kao i gosti predavači.

Muzej domaćin 11. susreta Sekcije restauratora i preparatora HMD-a je bio Lošinjski muzej, pa se tako stručni skup pridružio obilježavanju 20 godina od vađenja Apoksiomena iz Lošinjskog arhipelaga (27. travnja 1999. godine), a Susreti su održani u travnju, mjesecu posvećenom Apoksiomenu.

Program je bio organiziran u dva povijesna prostora. Otvorenje Susreta i izložbe postera te predstavljanje publikacije održano je u Muzeju Apoksiomena smještenom u Palači Kvarner, a predavanja u Lošinjskom muzeju smještenom u Palači Fritzi. Prvog dana Susreta održana su stručna predavanja, aktualna četvrt, otvorenje izložbe postera, i predstavljanje tiskane stručne publikacije 11. susreta.

Predavanja su, kao i izložba postera koja je bila postavljena u Muzeju Apoksiomena, otvorena za javnost. Konzervatori-restauratori iz muzejskih i galerijskih ustanova iz cijele Hrvatske pripremili su 30 postera na kojima su opisani konzervatorsko-restauratorski postupci, istraživanja i zahvati na najraznovrsnijim materijalima. Putem izložbe postera posjetitelji na zanimljiv način upoznaju rad muzejske

Naslovnica
stručne
publikacije

◀ Otvorenje
u Muzeju
Apoksiomena

djelatnosti nezaobilazne pri realizaciji muzejskih programa i izložbi. Ovogodišnjim "najposterom" prema glasovima publike i sudionika Susreta proglašen je poster Petre Kursar i Marije Kalmete iz Moderne galerije u Zagrebu pod nazivom "Umjetnikova žena pod novim oza-

renim nebom: konzervatorsko-restauratorski radovi na slici Vlahе Bukovca *Balkon*".

O načinima čuvanja, izlaganja, prezentacije građe te prilagodbe prostora i uvjeta radu na muzejskoj građi govorili su kolege iz muzeja, arhiva, ali i iz drugih disciplina važnih u inter-

Grupna fotografija
sudionika 11.
▼ Susreta

^ K. Jadro - izlaganje

disciplinarnoj suradnji koja se provodi u muzejima.

Prvo je izlaganje održala **Milvana Arko Pijevac**, muzejska savjetnica Prirodoslovnog muzeja Rijeka, muzeja koji je 2014. godine osvojio nagradu HMD-a za novi stalni postav. Govorila je o održivom upravljanju prirodoslovnim zbirkama koje uključuje interakciju metoda istraživanja, obradu, dokumentaciju i konzervaciju, kao i ex situ očuvanje bioraznolikosti koje je ujedno i bazna djelatnost prirodoslovnih muzeja. Takav rad zahtjeva visoke etičke norme korištenja metoda prikupljanja vrsta te odabira prostora za istraživanja i načine konzervacije materijala te preventivne zaštite zbirke.

Krešimir Jadro, direktor tvrtke Crescat d.o.o. koja oprema mnoge konzervatorsko-restauratorske odjele, arhive, muzeje i knjižnice

te prati i pronalazi najnovija dostignuća na području zaštite podijelio je iskustvo implementiranja različitih metoda zaštite vrijedne građe u baštinskim ustanovama te predstavio najnovije materijale i opremu za preventivnu zaštitu.

Andreja Dragojević, pročelnica Središnjeg laboratorija za konzervaciju i restauraciju Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu predstavila je nekoliko aktivnosti preventivne konzervacije arhivskog gradiva i *Prijedlog nacionalnog programa zaštite pisane baštine* koji ima za cilj dati sveobuhvatni prijedlog zaštite pisane baštine koja se čuva u arhivima, knjižnicama i muzejima.

Petra Kursar, voditeljica Konzervatorsko-restauratorskog odjela Moderne galerije u Zagrebu i **Luka Čižmek** dipl.ing.stroj. (Lid strojar d.o.o) čija je suradnja rezultirala uspješnom

prenamjenom čuvaonice građe u staroj zgradi palače Vranczyany u konzervatorsko-restauratorski laboratorij, predstavili su uspješan projekt prenamjene realiziran kroz međudisciplinarnu suradnju dvije različite struke.

Mihaela Grčević, voditeljica Konzervatorsko-restauratorskog odjela Etnografskog muzeja u Zagrebu u kojem najveći dio fundusa čini tekstilna građa, govorila je o zaštiti i izlaganju etnografskog tekstila. Program zaštite je unaprijeđen provedbom i realizacijom RE-ORG projekta u studenom 2017. godine čijom je primjenom uspostavljen sustav dobro organiziranih i funkcionalnih čuvaonica.

Katarina Urem, viša restauratorica i **Mari-na Lambaša**, viša kustosica Gradskog muzeja Šibenik koji je stalni postav otvorio 2012. godine govorile su o svom iskustvu i izazovima dugoročnog izlaganja najraznolikijih materijala. Predmeti izloženi u stalnom postavu obuhvaćaju širok raspon materijala od keramike, kamena, drva i metala do papira, platna i stakla pa je tako primjena odgovarajuće preventivne zaštite iznimno zahtjevna i raznolika u konstantnim uvjetima izlaganja.

Posljednje izlaganje je održao **Neven Peko**, voditelj Konzervatorsko-restauratorskog odjela Gradskog muzeja Sisak koji brine o izrazito raznolikom fundusu čiji dio je izložen u stalnom postavu. Gradski muzej Sisak trenutno djeluje na sedam lokacija te upravlja zbirkom skulptura na otvorenom. Lokacije variraju od otvorenih arheoloških nalazišta, preko utvrde i povijesnih zgrada do vojnih hangara. Upravo takva raznolikost zgrada i njihovih položaja, kao i zbirke koje Muzej posjeduje čine vrlo složen problem pri provođenju preventivne zaštite zbirki i održavanja adekvatnih uvjeta za njihovo čuvanje i prezentaciju.

Kolege su predavanjima predstavili raznovrsne aspekte odgovarajuće brige o najrazličitijim vrstama materijala kroz koje se dobi-

va uvid u široko područje zaštite. Susreti tako redovito omogućuju kontakt i dijalog među kolegama iz različitih muzeja, potiču suradnju s izvanmuzejskim institucijama, ali i promoviraju konzervatorsko-restauratorsku struku i grade edukativnu poveznicu između stručnjaka i publike.

Tijekom prvog dana, kao i uvijek u sklopu programa, održana je Aktualna četvrt s temom promjena u zakonima koji reguliraju konzervatorsko-restauratorsku struku. Kako su u pripremi za javno savjetovanje bila dva zakona (Zakon o muzejima i Zakon o zaštiti i očuvanju kulturne baštine) diskutiralo se o predstojećim promjenama i njihovom utjecaju na razvoj struke.

Drugi dan Susreta organiziran je stručni razgled Muzeja Apoksiomena te posjet arheološkoj zbirci Osor kao i stručno vodstvo po Osoru i staroj jezgri grada Cresa.

Publikacija 11. susreti Sekcije restauratora i preparatora HMD-a je, kao i svake godine bila dostupna za vrijeme trajanja Susreta. Publikacija sadrži 100 stranica na kojima su objavljeni sažetci predavanja, stručni članci i prikazi radova s izloženih postera.

Susrete su već tradicionalno financijski podržali Ministarstvo kulture RH i Gradski ured za kulturu Grada Zagreba kojima zahvaljujemo na potpori. Zahvaljujemo i našim sponzorima tvrtkama Crescat, Sito-mas, Primat RD, Ema i Kambič kao i Lošinjskom muzeju na ovogodišnjem domaćinstvu.

Sljedeći, 12. susreti Sekcije sele se u unutrašnjost Hrvatske. Održat će se u Gradskom muzeju Vinkovci kompleksnom muzeju grada i okolice, a koji od 2016. godine ima osnovan Konzervatorsko-restauratorski odjel s tri radionice (za metal, keramiku i tekstil) i bit će logično ishodište za upoznavanje vrlo raznolike materijalne kulture i postavljanje iste u perspektivu konzervatorsko-restauratorske struke.

In memoriam

dr. sc. VLADO HORVAT

Dr.sc. Vlado Horvat, istaknuti vukovarski muzeolog, povjesničar, znanstvenik i kroničar Vukovara, profesor generacijama gimnazijalaca, suradnik mnogim muzealcima, rođen je 1930. godine u Vukovaru gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju.

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, grupu povijest, diplomirao je 1954. Kratko vrijeme radio je kao profesor vukovarske gimnazije (1956.-1961.) a 1964. imenovan je direktorom. Slijedeće dvije godine (1964.-1966.) bio je profesor povijesti na Pedagoškoj akademiji u Osijeku.

Na inicijativu dr. Antuna Bauera, također rođenog Vukovarca, 1966. godine došao je u Gradski muzej Vukovar, radeći prvo kao kustos a zatim kao direktor sve do 1979.

Magistarski rad na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, na studiju informatike, bibliotekarstva, arhivistike i muzeologije, obranio je 1969. te dobio prvu titulu magistra muzeologije u Hrvatskoj

Godine 1982. doktorirao na Filozofskom fakultetu Univerze "Edvard Kardelj" u Ljubljani s temom Mreža muzeja Slavonije i Baranje te postao prvi doktor muzeologije u bivšoj Jugoslaviji, čime je doprinio afirmaciji muzeologije kao naučne discipline u Hrvatskoj te udario temelje stalnim nastojanjima za formiranjem mreže muzeja što je bilo od posebnog interesa za našu suvremenu muzejsku struku.

U zvanje višega znanstvenog suradnika izabran je 1985. godine. Te od slijedeće godine 1986. do 1991. bio je savjetnik za znanost u Gospodarskoj komori Slavonije i Baranje u Osijeku do svog umirovljenja 1992. godine.

U svijetu muzeologije, kao autor muzeološke koncepcije, ostvario je u periodu 1967.-1973. stalni postav Gradskog muzeja Vukovar u dvorcu Eltz nakon što se Muzej u Dvorac preselio iz zgrade Diližansne pošte u baroknom središtu grada, gdje je ostala djelovati Zbirka Bauer i Galerija umjetnina.

Paralelno je radio na ostvarenju stalnog postava Spomen muzeja II. kongresa KPJ, 1970. i dijela stalnog postava Muzeja Grada Iloka, 1972.

Za života nobelovca Leopolda - Lavoslava Ružičke radio je na konceptu Spomen muzeja, kojeg je realizirao nakon Ružičkine smrti 1977. godine, surađujući s udovicom uvaženog nobelovca Gertrudom Ružička – Frei.

U svom radu uvijek je bio orijentiran na znanstveno-povijesno istraživanje Grada Vukovara, kao kroničar njegove povijesti i povijesti Vukovarsko srijemske županije. Objavio je više od 25. knjiga kao autor i suautor, zatim od 80 radova u zbornicima znanstvenih skupova, novinama i časopisima, najvećim dijelom u Glasu slavonskih muzeja, Vjesniku muzealaca i konzervatora Hrvatske, te vukovarskim periodičkim naslovima: Ogledima, Vupiku, Vukovarskim novinama, Zborniku Ogranka matice Hrvatske Vukovar. Dugi niz godina vodio je pri Gradskom muzeju Vukovar redakciju GLASNIKA SLAVONSKIH MUZEJA, glasila Muzejske udruge Slavonije i Baranje.

Nakon Domovinskog rata, kada su Vukovarci bili u progonstvu u više od 560 mjesta širom Hrvatske, sve svoje vrijeme stavio je u službu promocije imena i očuvanja identiteta grada Vukovara i prognanih i nestalih Vukovara.

Za spoznaje o Vukovaru bit će dragocjene knjige kojima je bio urednik u prijeratnom razdoblju:

- UPOZNAJTE VUKOVAR, Vukovar, 1973
- VUKOVAR I OKOLICA, Zagreb, 1981. i
- VUČEDOL. 1981.

U izdanju Gradskog muzeja Vukovar u progonstvu pokrenuo je reprint izdanja onih autora koji su pisali o Vukovaru,

- O. Placida Belavića, (Zagreb 1993.), Zagreb, 1995.
- Antuna Tomaševića, Zagreb 1994

^ Vlado Horvat

- Male monografije: Grad Ilok, Mohovo, Šaregrad, Sotin
- SPOMENICA VUKOVARSKO GIMNAZIJE, ZAGREB, 1992.-1996. Koju su pohađali mnogi, kasnije poznati Vukovarci. Upravo u to vrijeme s grupom autora uređuje monografiju
- VUKOVAR – GLAVNI GRAD ŽUPANIJE VUKOVARSKO SRIJEMSKE, izdanu u Zagrebu, 1993. koja je doživjela 4 dopunjena izdanja. prevedena na njemački i engleski

jezik, kako bi istina o velikosrpskoj agresiji na Republiku Hrvatsku bila dostupna i međunarodnoj javnosti.

Kao jedan od inicijatora pokrenuo je izdavanje monografije -VUKOVAR – VJEKOVNI HRVATSKI GRAD NA DUNAVU u izdanju izdavačke kuće Feletar iz Koprivnice, što je bio veliki izazov za grupu od 25 autora arheologa, povjesničara, demografa, arhitekata, muzealaca, ratnih kroničara i branitelja da osvijetle područje Vukovara baš u vrijeme progonstva, i nemogućnosti bilo kakvog kontakta s vuko-

varskim prostorom, a koji su svojim tekstovima svjedočili o izuzetnoj povijesnoj i kulturnoj baštini Grada Vukovara i Vukovarsko-srijemske županije.

No, svakako da je najbolnija tema, ali time i najznačajnija bilo uredništvo knjige

- GDJE SU NAŠI NAJMILIJ, koja je tiskana u Zagrebu 1995. i dopunjena 1996.,
- zatim knjiga SUZAMA DO ISTINE, 1999 i knjiga
- 10 GODINA NADE I BOLI, koje je ostvario sa Udrugom VUKOVARSKE MAJKE i Savezom udruga obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja.

Knjige su nastale kao dokument, strašnog zločina i molitvenik nade za majke, roditelje, supruge i djecu koji tragaju za nestalim braniteljima i civilima, stradalnicima Domovinskog rata.

Doktor Horvat zdušno je pomagao supruzi Zdenki u vođenju ZBORA MALI VUKOVARCI koji je 7 godina djelovao u okrilju KUD DUNAV 1992 – 1998. vježbajući djecu u mjestu njihovog življenja u prognaničkom naselju Špansko, Vo-

jarni na Črnomercu i Prognaničkom naselju Sopot pri OŠ Ive Andrića u Zagrebu. Nastupali su na mnogim priredbama u Zagrebu i mnogim gradovima u Hrvatskoj šireći optimizam i vjeru u bolje sutra.

Istraživački i muzejski rad dr. Vlade Horvata bio je izuzetno važan i u periodu povratka Vukovaraca i obnove grada Vukovara, kada je svoja bogata iskustva i spoznaje o vrijednostima kulturne baštine Vukovara pretakao u publikacije, većinom u izdanju Gradskog muzeja Vukovar.

- Dvije Spomenice Hrvatskog kulturnog i glazbenog društva DUNAV, Vukovar, 1999.-2009., zatim:
- STOLJEĆE VUKOVARSKOG SVJETLA, Vukovar, 2009. ,
- POVIJEST OBRTA I TRGOVINE U VUKOVARU, 2003. ,
- 130 GODINA VATROGASTVA U VUKOVARU, 2005. godine i
- VUKOVARSKA DRUŠTVA, 1859. – 1945., Vukovar, 2007.

Vlado Horvat >
i djelatnici
Gradskog
muzeja
Vukovar 1978.

Za svoj rad odlikovan je

- MEDALJOM PRVOM MAGISTRU MUZEOLOGIJE, 1969, MDC
- MEDALJOM RUŽIČKINI DANI, za organizaciju 1986.
- PLAKETAMA I ZAHVALNICAMA, Opće bolnice Vukovar, 2009. i 2010.
- REDOM DANICE HRVATSKE S LIKOM MARKA MARULIĆA., Za. 1996.

Dr. Vlado Horvat za svoj rad na promicanju povijesnih i baštinskih vrijednosti grada Vukovara, dobio je **Nagradu za životno djelo** koja mu je uručena 2005. u povodu Dana Vukovarsko srijemske županije i također **Nagradu za životno djelo**, koju mu je u dodijelio Grad Vukovar u povodu Dana grada 3. svibnja 2009.

Dr. Vlado Horvat svojim životom utkan je u temelje razvoja Gradskog muzeja Vukovar surađujući sa osnivačem i donatorom prvih muzejskih zbirki i likovnih djela najvrijednijih hrvatskih umjetnika, dr. Antunom Bauerom kao i sa prvim ravnateljem muzeja Antunom Brličem, ostavljajući svojim nasljednicima i svim tadašnjim i kasnijim djelatnicima Muze-

ja otvorene muzejske postave ali i svijest o važnosti posla koji im je dan u naslijeđe.

Radio je na obnovi i prezentaciji vrijednosti kulturne baštine Vukovara sve do otvorenja stalnog postava Zavičajne zbirke Gradskog muzeja Vukovar u obnovljenom kompleksu Dvorca Eltz, otvorenog 23. siječnja 2014. godine.

S muzealcima Gradskog muzeja Vukovar dijelio je radost dobivanja velikog europskog priznanja, Nagrade EMYA Silletto 2016. koju je Gradskom muzeju Vukovar, kao najboljem muzeju Europe dodijelio Europski muzejski forum, upravo za rad u zajednici i uključivanju zajednice u svoj rad, koja je i rezultat djelovanja sada više od 70 godina Gradskog muzeja Vukovar u kojem vremenu su svoj doprinos dali mnogi muzealci među kojima dr.sc. Vlado Horvat zauzima značajno mjesto.

Ružica Marić

< Vlado Horvat i djelatnici Gradskog muzeja Vukovar 2017.

In memoriam

**ZDRAVKO
DVOJKOVIĆ**
5. 9. 1948. –
5. 8. 2019.

Povjesničar umjetnosti, galerist, likovni kritičar, esejist, slikar, pjesnik i gradski kroničar, kustos Zbirke Bauer i Galerije umjetnina, muzejski savjetnik u Gradskom muzeju Vukovar, rođen je 5. rujna 1948. u Bogdanovcima kraj Vukovara.

Nakon završene osnovne škole u Vukovaru, nastavio je svoje obrazovanje u Školi primijenjenih umjetnosti – kiparski odjel i industrijski dizajn te diplomirao u klasi akademskog kipara Ante Despota u Zagrebu 1968.

Na Filozofskom fakultetu u Beogradu diplomirao je 1973. godine povijest umjetnosti – nastavničkog smjera s temom: Hrvatski slikari Minhenskog likovnog kruga iz Zbirke Bauer i Galerije umjetnina u Vukovaru.

Iste, 1973. godine zaposlio se u Gradskom muzeju Vukovar kao kustos Zbirke Bauer i Galerije umjetnina, gdje je sve do 1991. godine radio i kao voditelj Zbirke umjetničkog obrta, te kao preparator i muzejski pedagog.

Nakon okupacije Vukovara 1991. godine kao i mnogi Vukovarci živi i radi u progonstvu. Od 1992. prvo u Hrvatskom restauratorskom zavodu u Zagrebu kao kipar restaurator, zatim kao kustos u Muzeju Međimurja u Čakovcu.

Od 1994. do 1997. radi na dvije osnovne škole kao učitelj likovne kulture, u osnovnoj školi u Špišić Bukovici i u osnovnoj školi Gradina u Gradini (pokraj Virovitice), gdje živi s obitelji kao prognanik.

Po završetku procesa mirne reintegracije i povratka lokalne samouprave iz progonstva u Vukovar, od srpnja 1997. do 1999. radi kao voditelj odsjeka za kulturu u Upravnom odjelu za društvene djelatnosti Poglavarstva grada Vukovara.

Nakon povratka Muzeja na domicilnu adresu u razrušeni dvorac Eltz, Zdravko Dvojković od 2000. ponovno radi u Gradskom muzeju Vukovar kao kustos i muzejski savjetnik Zbirke Bauer i Galerije umjetnina Vukovar,

sve do 31. prosinca 2015. godine kada odlazi u mirovinu.

Bio je član vukovarsko-srijemske županjske Stručne skupine za prosvjetu i kulturu kod pregovora i provedbe Mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja u upravno-pravni poredak Republike Hrvatske.

Također je bio i član Stručne skupine Ministarstva kulture RH za povrat umjetničkog blaga Zbirke Bauer i drugih zbirki Gradskog muzeja Vukovar iz Novog Sada, Beograda i Dalja, otuđenih iz Vukovara 1991. godine.

Slikarstvo je cijeli život bila njegova velika ljubav. Bio je član, osnivač i prvi tajnik Likovne grupe Vukovar koja je djelovala pri Zbirci Bauer i Galeriji umjetnina Vukovar od 1975. do 1985. godine, kao i slikar sudionik drugih likovnih kolonija u Slavoniji i Srijemu.

Izlagao je na desetak samostalnih izložbi u Vukovaru, Borovu, Iloku, Gradini i Virovitici, te na skupnim izložbama u Iloku, Borovu, Vukovaru, Virovitici, Suhopolju, Gradini, Zagrebu i Beču.

Organizirao je i realizirao mnogobrojne likovne i muzejske izložbe. U nakladi Gradskog muzeja Vukovar objavio je preko 250 likovnih kritika, predgovora u katalozima i govora kod predstavljanja umjetnika na otvorenjima njihovih izložbi, te ostvario niz autoriziranih likovnih postava.

Objavio je 2 monografska izdanja vezana za likovno stvaralaštvo našeg sugrađanina Branka Crlenjaka,

2010. Katalog Donacija Matijaš – 123 umjetnička djela Branka Crlenjaka

2013. Monografiju posvećenu istom autoru **Život posvećen umjetnosti.**

2008. Knjigu pjesama **Šešir moj**

2011. Knjigu likovnih kritika i eseja **Putovanje kroz umjetničke svjetove**

Poseban doprinos očuvanju likovne kulture Zdravko Dvojković dao je vođenjem Zbirke Bauer i Galerije umjetnina koja je zahvaljujući

^ Zdravko Dvojković

njegovom radu, uz vučedolsku golubicu postala likovni simbol grada Vukovara, promičući i ime donatora Vukovarca dr. Antuna Bauera, i vrijednost umjetnina sadržanih u Zbirci Bauer čije se značenje mjeri u hrvatskim razmjerima.

Dobitnik je **Spomen medalje Vukovar** koju mu je dodijelio Prvi predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman 21. svibnja 1999. godine za osobni doprinos uspješnom okončanju Mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske.

Za svoj rad na promicanju kulturnih i baštinskih vrijednosti grada Vukovara, dobio je **Nagradu za životno djelo** koja mu je uručena u povodu Dana grada Vukovara 3. svibnja 2015. godine.

Svojim životom svjedočio je nastanku i razvoju Gradskog muzeja Vukovar surađujući sa osnivačem i donatorom prvih muzejskih zbirki i likovnih djela najvrijednijih hrvatskih umjetnika, dr. Antunom Bauerom kao i sa prvim ravnateljem muzeja Antunom Brličem, zatim Antunom Dornom, Vladom Horvatom i Zdenkom Buljan kao i svim djelatnicima Muzeja radeći na obnovi i prezentaciji vrijednosti kulturne baštine Vukovara sve do otvorenja stalnog postava Zavičajne zbirke Gradskog muzeja Vukovar u obnovljenom kompleksu Dvorca Eltz.

No, svakako da je ispunjenje njegove profesionalne karijere autorski rad sa suradnicima na izradi stalnog postava Zbirke Bauer koji je otvoren 14. siječnja 2017. godine.

Njegov odnos prema umjetnosti i baštini ali i posebnu privrženost prijateljstvu izrazio je formiranjem likovnog ciklusa pod nazivom Memorijal Stjepana Petrovića u kojemu je kroz deset godina predstavljao mlade, tek diplomirane akademske umjetnike, u spomen na svog prijatelja i kolegu, Stjepana Petrovića, voditelja Zbirke Bauer, ubijenog na stratištu Ovčara nakon okupacije Grada Vukovara 18. 11. 1991. godine.

Zdravko Dvojković, naš sugrađanin, volio je ljude, svojim radom povezivao ustanove i prostore, širio granice prijateljstva, nenametljivo odgajao mlade naraštaje, usađujući im svojom vedrinom, razumijevanjem i podrškom osnovne premise ljubavi prema profesiji, baštini i Domovini.

Opisujući na sebi svojstven način, prolaznost života i potrebu iskrenog i dubinski vrijednog proživljavanja svakog trenutka, često je, opisujući svoj radni vijek govorio svojim mladim kolegama kako je bio najmlađi kada se

zaposlio izražavajući potom iskreno čuđenje kako to da je najednom postao najstariji.

U svojim pjesmama govorio je o ljubavi, progonstvu, čežnjama i slutnjama ali i o običnim svakodnevnim stvarima o pecanju, kruhu, o svom psu Bundi i mnogim temama bliskim svakome od nas.

Svojom izložbom **Impresije Dunava i mora**, koju su mu zajednički organizirali kolege iz Gradskog muzeja i Hrvatskog doma na prijelazu 2018. i 2019. godine, izložio je svoja najnovija djela ali i djela koja se nalaze u domovima mnogih Vukovaraca sa oslikanim motivima Dunava i mora izražavajući tako na simboličan način njegovu povezanost sa Vukovarom i Vukovarcima ali i prostorom u kojem je živio i koji ga je nadahnjivao i inspirirao.

Svojim radom Zdravko Dvojković ostavio je neizbrisiv trag u vukovarskoj i hrvatskoj muzejskoj zajednici.

Ružica Marić

vijesti
muzealaca i
konzervatora
2019